

ჩვენი სოფელი

გაზეთი გამოდის 2015 წლის ოქტომბრიდან

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა • იანვარი /2024 N 1 (94)

მესტია, სვანეთი

ახალი ამბები

გვ 2-5

მთავრობის სხდომაზე „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტს მხარი დაუჭირეს

ოთარ შამუგია: „ახალი კანონის მიზანია, შექმნას ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვის მყარი სამართლებრივი საფუძვლები“

ოთარ შამუგია: „შავი ზღვის დაბინძურებისთვის სანქცია მკაცრდება - 65 000 ლარიანი ჯარიმა იზრდება და 100 000 ლარი ხდება“

ნინო თანდილაშვილი: „დაცული ტერიტორიებზე ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარების შესაძლებლობა ევროპული მიდგომაა, რაც ძალიან ბევრ ქვეყანაშია დანერგილი და აპრობირებული“

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში დაცული ტერიტორიების სააგენტოს საკონსულტაციო საბჭოს სხდომა გაიმართა

გარემოსდაცვითი მიმართულებით ევროკავშირის ვალდებულებების შესრულების ანგარიშში საქართველო მეორე ადგილზეა

ნინო თანდილაშვილი USAID-ის წარმომადგენლებთან გამართულ შეხვედრაზე სამხრეთ კავკასიის რეგიონში დაგეგმილი პროგრამები განიხილა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე თენგიზ ნასარიძემ, აგროტექნოლოგიებისა და აგროინოვაციების ფორუმი მისასალმებელი სიტყვით გახსნა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია, ბათუმში, აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ 2023 წელს გაწეული საქმიანობის ანგარიშის წარდგენის ღონისძიებას დაესწრო. ანგარიში აჭარის სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ზაზა შავაძემ წარადგინა

ოთარ შამუგია: „ციტრუსის დაბინავების პროცესი აქტიურად და შეუფერხებლად მიმდინარეობს. ვფიქრობ, რომ სეზონი იქნება ძალიან წარმატებული ჩვენი ფერმერებისთვის“

გარემოს დაცვა

გვ 6

გარემოსდაცვითი ჯალბანდვალის დაპროექტების თანამშრომლობა 2023 წელს 12 772 სამართლებრივი გამოკვლევა

განათლება

გვ 7

წარჩინებულ სტუდენტებს „მწვანე“ და „აგრო“ სტიპენდიები გადაეცათ

წარმატების ისტორიები

გვ 8

- კაკლოვანი კულტურების გადამმუშავებელი საწარმო სოფელ ჩუმლაყში
- კაკლის გადამმუშავებელი საწარმო ს. ჯუგანში
- „საკეცის მარანი“ სოფელ საკეციაში

ოთარ შამუგია: „ჩვენ აქტიურად ვიმუშავებთ სექტორთან, რომ შეგვექმნა დამატებითი მხარდაჭერის მექანიზმი მეცხოველეობის განვითარებისთვის“

ეხსპორტის მონაცემები

2023 წლის 1 სემესტრიდან 2024 წლის 21 იანვრის ჩათვლით, ეხსპორტირებულია 38.3 ათასი ტონა მანდარინის ეხსპორტირებულია 8.8 ათასი ტონა ლიმონის ეხსპორტირებულია 24.6 მლნ აშშ დოლარი ეხსპორტირებულია

დღის მონაცემებით საერთაშორისო 52.2 მლნ აშშ დოლარის თხილია ეხსპორტირებულია. გასული წლის 1 სემესტრიდან, 2024 წლის 21 იანვრის ჩათვლით, 10.2 ათასი ტონა თხილის ეხსპორტირებულია მანდარინისა

2023 წლის 1 სემესტრიდან 2024 წლის 21 იანვრის ჩათვლით, ეხსპორტირებულია 8.8 ათასი ტონა ხაჩაპური და კარაღი, რაც 9%-ით აღემატება წინა წლის შესაბამისი პერიოდის ანალოგიურ მაჩვენებელს

ინტერვიუ

გვ 9

გეოლოგიის ისტორია საქართველოში. დარგში არსებული გამოწვევები და თანამედროვე მიდგომები

პარტული ღვინო

გვ 10-11

იმერეთში გავრცელებული ვაზის აღზიდობრივი საღვინე ჯიშები

ქვევრის ღვინო

უცხოელი ღვინის პროფესიონალები ხშირად აღნიშნავენ, რომ ქართულ ღვინოებს შორის განსაკუთრებულ ინტერესს ქვევრის ღვინო იწვევს

დაცული ტერიტორიები

გვ 12

დაცული ტერიტორიების განვითარების მიმართულებით მიღწეული შედეგებისა და 2024 წლის გეგმების გასაცნობად, გთავაზობთ ინტერვიუს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარესთან, დავით იოსებაშვილთან

გარემოს დაცვა

გვ 13

გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის სხდომაზე ნოე მეგრელიშვილი ჰაერის კონვენციის აღმასრულებელი ორგანოს ბიუროს ვიცეთავმჯდომარედ მეორე ვადით აირჩიეს

სასარგებლო რჩევები

გვ 14-15

საგაზაფხულო სამუშაოები თავთავიან კულტურებში

ვაშლის ნაცარი

ბიომრავალფეროვნება

გვ 16

საქართველოს ბიომრავალფეროვნება

- მოლუზოკ ნივნივა • დიდი ყარაულა
- შავი ფიჭვი • მოლოხანა

მთავრობის სხდომაზე „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის მხარი დაუჭირეს

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებისა (GIZ) და შვედეთის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SIDA) მხარდაჭერით, მუშაობა დაასრულა „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტზე.

„ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტი შემუშავდა, ერთი მხრივ, საქართველოსა და, მეორე მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულებისათვის სამართლებრივი საფუძვლების შექმნის და ევროპის ბუნების დაცვის პოლიტიკასთან საქართველოს კანონმდებლობის ჰარმონიზების მიზნით.

აღსანიშნავია, რომ ევროინტეგრაციის სახელმწიფო პოლიტიკა, პირველ რიგში გულისხმობს არაერთი მიმართულებით ევროინტეგრაციითან დაახლოებას. შესაბამისად, სახელმწიფო უწყებები აქტიურად მუშაობენ იმ ვალდებულებების შესრულებაზე, რაც, საბოლოო ჯამში, საქართველოს ევროპული ოჯახის სრულფასოვან წევრად აქცევს და, ამავდროულად, ქვეყანას ექნება თანამედროვე, საერთაშორისოდ აღიარებული მარეგულირებელი სისტემა. დღეის მდგომარეობით, ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმებით გათვალისწინებული 27 გარემოსდაცვითი რეგულაციიდან, საკანონმდებლო დაახლოება უკვე განხორციელებულია 20 სამართლებრივ აქტთან, ხოლო 7-თან დასახლოებლად აქტიური მუშაობა მიმდინარეობს.

„ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ კანონპროექტის მიზანია, შეიქმნას ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვის მყარი სამართლებრივი საფუძვლები.

რამაც უნდა უზრუნველყოს ქვეყნის ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვა, მისი ეკოლოგიური, სოციალური და ეკონომიკური ფუნქციების განსახორციელებლად სახეობებისა და ჰაბიტატების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებლების შენარჩუნება და გაუმჯობესება. საბოლოო ჯამში, ახალმა კანონმა, უნდა უზრუნველყოს ბიომრავალფეროვნების კომპონენტებით ისეთი სახით და მოცულობით სარგებლობა, რომელიც გრძელვადიან პერსპექტივაში არ იწვევს მათ შემცირებას და ხელს უწყობს მისი პოტენციალის შენარჩუნებას.

ახალი კანონის მიღებით, ევროკავშირის დირექტივების შესაბამისად, საქართველოში განისაზღვრება მკაცრად დაცული და დაცული სახეობებისა და ჰაბიტატების - მცენარეთა და ცხოველთა სახეობების საბინადრო გარემოს ნუსხა, რომელიც დამტკიცდება საქართველოს მთავრობის მიერ. რაც შეეხება ეროვნულ „წითელ ნუსხას“, ის გახდება ბუნების დაცვის მსოფლიო კავშირის (IUCN) საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების წითელი ნუსხის ანალოგიური. შესაბამისად, „წითელი ნუსხა“ იქნება საქართველოში გავრცელებული ყველა

სახეობის პოპულაციების მდგომარეობის აღწერის და შეფასების ინსტრუმენტი. ამავდროულად, კანონპროექტი ქმნის სამართლებრივ საფუძვლს საქართველოში ბუნების დაცვის ჩართული ტერიტორიების დაარსებისა და მართვისათვის; ასევე, მოიცავს ბიოსფერული რეზერვატის დაარსების და მართვის საკითხებს, ადგენს საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების სტატუსის მინიჭებას და ასევე განსაზღვრავს საქართველოს ტერიტორიაზე საერთაშორისო ქსელებში ჩართული ტერიტორიების კატეგორიის - იუნესკოს გლობალური გეოპარკის დაარსების და მართვის საკითხებს. კანონპროექტი მოიცავს „გადაშენების პირას მყოფი ველური ფაუნითა და ფლორის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) და გენეტიკურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობისა და ამ რესურსებით სარგებლობის პირობებს.

კანონის ძირითადი ნაწილის ამოქმედება 2026 წლის პირველი იანვრიდან იგეგმება, გარკვეული ნორმების ძალაში შესვლა კი 2027-2029 წლებში მოხდება.

ოთარ შამუგია: „ახალი კანონის მიზანია, შეიქმნას ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვის მყარი სამართლებრივი საფუძვლები“

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ მთავრობის სხდომის დასრულების შემდეგ მედიასთან ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ ახალ კანონპროექტზე ისაუბრა

როგორც მინისტრმა აღნიშნა, ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კანონის მიზანია, შეიქმნას ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვის მყარი სამართლებრივი საფუძვლები. ახალმა კანონმა უნდა უზრუნველყოს ბიომრავალფეროვნების კომპონენტებით ისეთი სახით და მოცულობით სარგებლობა, რომ გრძელვადიან პერსპექტივაში არ მოხდეს მათი შემცირება.

„ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში, გვაქვს აღებული ვალდებულება აღნიშნული კანონის მიღებასთან დაკავშირებით. ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კანონის მიღება იქნება კიდევ ერთი წინგადადგმული ნაბიჯი ევროკავშირთან საკანონმდებლო დაახლოების კუთხით. გარემოსდაცვითი მიმართულებით წელს მნიშვნელოვანი რეგულაციები იქნა მიღებული - ეს იყო სამრეწველო ემისიების შესახებ კანონი, ეს იყო წყლის რესურსების მართვის შესახებ კანონი“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

მინისტრმა განმარტა, რომ კანონის მიღების შემდგომ, მთელი რიგი მიმართულებით ძალიან

აქტიური მუშაობა დაიწყება კანონქვემდებარე აქტებზე, რათა დადგინდეს კონკრეტული ინდიკატორები, კონკრეტული კრიტერიუმები თითოეულ საკითხზე, მკაცრად დაცული და დაცული სახეობების განსაზღვრასთან მიმართებაში, მათი გარემოდან ამოღებასთან დაკავშირებით საჭირო კრიტერიუმები და ა.შ.

„აღნიშნულიდან გამომდინარე, რა თქმა უნდა, გარკვეული ვადებია საჭირო, როგორც სამინისტროსთვის, სხვა უწყებებისთვის, ასევე ბიზნესისთვის, რომ მოვემზადოთ შესაბამისი რეგულაციების აღსრულებისთვის.“, - აღნიშნა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა.

ოთარ შამუგია: „შავი ზღვის დაბინძურებისთვის სანქცია მკაცრდება - 65 000 ლარიანი ჯარიმა იზრდება და 100 000 ლარი ხდება“

მთავრობის სხდომის დასრულების შემდეგ, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ოთარ შამუგიამ, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში შესატანი ცვლილებების პროექტის შესახებ გააკეთა კომენტარი და აღნიშნა, რომ რიგ გარემოსდაცვით სამართალდარღვევაზე სანქციები მკაცრდება.

„ჩვენთვის მნიშვნელოვანია როგორც გარემოს დაბინძურების შემცირების მიმართულებით, ისე ბრაკონიერობასთან ბრძოლის კუთხით ეფექტიანი ნაბიჯების გადადგმა. შავი ზღვის დაბინძურებისთვის სანქცია მკაცრდება - 65 000 ლარიანი ჯარიმა იზრდება და ხდება 100 000

ლარი. ჩვენთვის მნიშვნელოვანია გარემოსდაცვით კანონმდებლობის დარღვევებთან მიმართებაში პრევენცია. სწორედ აქედან გამომდინარე გვინდვს გარკვეული ზომების მიღება სანქციების გამკაცრების მიმართულებით. ძალიან აქტიურად ვახორციელებთ

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის გადაიარაღებასა და ტექნიკურ აღჭურვას, რათა მათი მუშაობა იყოს უფრო ეფექტიანი; მნიშვნელოვანია, რა თქმა უნდა, პრევენცია და წელს უკვე რამდენიმე მიმართულებით, მათ შორის, უკანონო ტყისსარგებლობის, მოპოვების, ტრანსპორტირების მიმართულებით გავამკაცრეთ სანქციები. ეს ყველაფერი ემსახურება ბიომრავალფეროვნების მაქსიმალურ დაცვას“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

აღსანიშნავია, რომ შავი ზღვის დაბინძურების ფაქტების უმეტესობა ჩადენილია საერთაშორისო ნაოსნობაში ჩართული უცხო ქვეყნის დროშის ქვე მცურავი გემების მიერ.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის, შავი ზღვის დაცვის კონვენციური სამმართველოს მიერ, გასულ წელს გამოვლენილი 63 სამართალდარღვევიდან, 21 სწორედ გემების მიერ შავი ზღვის დაბინძურების ფაქტია. 2023

წელს კი, ამ პერიოდისთვის, გამოვლენილია 65 სამართალდარღვევა. მათგან, 16 შემთხვევაში ზღვის გემებიდან დაბინძურება. შავი ზღვის ქვეყნების საერთაშორისო პრაქტიკის ანალიზით დადგინდა, რომ ამ ქვეყნებში, საქართველოსთან შედარებით, მკვეთრად მაღალი საჯარიმო სანქციებია. შესაბამისად, შავი ზღვის ქვეყნებთან ზღვის დაბინძურების კუთხით საჯარიმო სანქციების ჰარმონიზების მიზნით, წარმოდგენილი პროექტი ითვალისწინებს შავი ზღვის დაბინძურებისთვის საჯარიმო სანქციის გაზრდას - 65 ათასი ლარიდან 100 000 ლარამდე იზრდება ჯარიმა გემებიდან, სხვა მცურავი საშუალებებიდან, პლატფორმიდან, მილსადენებიდან ან ზღვაში ხელოვნურად აგებული სხვა კონსტრუქციებიდან საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესის დარღვევით ზღვაში მავნე, დამაბინძურებელი ნივთიერებების, საწარმოო, ტექნიკური ან სხვა სახის ნარჩენების ან/და მასალის ჩაღვრა (ჩაყრა, ჩაშვება), აგრეთვე მათი ჩამარხვის წესის დარღვევით ზღვის დაბინძურებაზე.

**ნიმო თანდილაშვილი:
„დაცულ ტერიტორიაზე
ეკოტურისტული
ინფრასტრუქტურის
განვითარების
შესაძლებლობა ევროკავშირის
მიდგომაა, რაც ძალიან ბევრ
ქვეყანაშია დანერგილი და
აპრობირებული“**

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილის, ნიმო თანდილაშვილის განცხადებით, გარემოს დაცვის მიმართულება ევროკავშირის ინტეგრაციის პროცესის მნიშვნელოვანი ნაწილია, რომლის ფარგლებში მუშაობა აქტიურად მიმდინარებს. 2023 წელი გამორჩეული იყო გარემოსდაცვითი მიმართულებით, განსაკუთრებით აღსანიშნავია „ბიომრავალფეროვნების შესახებ საქართველოს კანონი“, რომელიც წლის ბოლოს საქართველოს მთავრობამ მოიწონა. აღნიშნული კანონი სრულად ასახავს ევროკავშირის ბიომრავალფეროვნების დაცვის პრინციპებს, განსაკუთრებით დაცული ტერიტორიების და ბუნების დაცვის მიმართულებით.

„ჩვენ უნდა შევქმნათ და გავაფართოოთ ქვეყანაში დაცული ტერიტორიების ქსელი. საქართველო გამორჩეული ქვეყანაა თავისი ბუნებით და ბიომრავალფეროვნებით. ამას, ერთი მხრივ, მოფრთხილება სჭირდება, ასევე სჭირდება მიზნობრივად გამოყენება, ეკოტურისტული პოტენციალის გაზრდა, რაც რეგიონულ განვითარებას უწყობს ხელს. ეს არის სწორედ ის ევროკავშირის მიდგომა, რაც ძალიან ბევრ ქვეყანაშია დანერგილი და აპრობირებული“,- აღნიშნა ნიმო თანდილაშვილმა.

მინისტრის პირველი მოადგილის განცხადებით, 2023 წელს აქტიურად მიმდინარეობდა მუშაობა

ეკოტურისტული განვითარების მიმართულებით. საქართველოს მასშტაბით, დაცულ ტერიტორიებზე დაახლოებით 1 200 კმ სიგრძის ბილიკების ქსელის მოსაწყობი სამუშაოები ჩატარდა და არაერთი მნიშვნელოვანი ეკოტურისტული პროექტი განხორციელდა. მათ შორის, აღსანიშნავია მარტვილის მუნიციპალიტეტში, ბაღდის კანიონის და მარტვილის კანიონის განვითარების პროექტები.

„როდესაც იქმნება დაცული ტერიტორიები, ამას თან სდევს ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება, შესაბამისად რეგიონში იქმნება დამატებითი მიზიდულობის ცენტრი, ადგილობრივი მოსახლეობისთვის დასაქმების

გარდა სხვა ახალი შესაძლებლობების ჩნდება, კერძოდ, მცირე თუ საშუალო ბიზნესში ჩართულობა: სასტუმროების მშენებლობა, კვების ობიექტების განვითარება, რაც, თავისთავად, თან სდევს ეკოტურისტულ სერვისებს. უნდა აღინიშნოს, რომ ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარების შესაძლებლობა ევროპის ქვეყნებსა თუ ამერიკის შეერთებულ შტატებში სახელმწიფოსთან ერთად კერძო სექტორსაც გააჩნია. კერძო სექტორი ამ მიმართულებით უნდა წავახალისოთ. ეკოტურისტული ხელშეწყობა ევროკავშირში სოფლის განვითარების ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად მიიჩნევა. ამიტომ, ჩვენი მოსახლეობისთვის, გასაგები რომ იყოს და ზუსტად რომ გვესმოდეს, აუცილებელია, ბუნების დაცვასთან ერთად მივცეთ საშუალება, მათ შორის კერძო სექტორს, განვითაროს კონკრეტული ეკოტურისტული სერვისები. ეს არ ნიშნავს იმას, რომ მოსახლეობას ადგილზე ტერიტორიებზე წვდომა შეუზღუდება. პირიქით, ეს დამატებითი სარგებლის მომტანი იქნება მათთვის“, - აღნიშნა მინისტრის პირველმა მოადგილემ.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში დაცული ტერიტორიების სააგენტოს საკონსულტაციო საბჭოს სხდომა გაიმართა

საბჭოს წევრებმა ბაღდის კანიონის განვითარების პროექტთან დაკავშირებული საკითხები განიხილეს

სხდომაზე აღინიშნა, რომ ყველა მხარისთვის ბაღდის კანიონის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფა უმნიშვნელოვანესია, რაც პროცესში დაინტერესებული პირების ჩართულობას ითვალისწინებს.

„გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ, აქტიური კომუნიკაციით, ბაღდის პროექტთან დაკავშირებით განხორციელდება გარემოზე ზემოქმედების შეფასება, ასევე მისი ეკოტურისტული პოტენციალის გამოვლენა და გათვალისწინება. შეფასება განხილული იქნება ყველა დაინტერესებული ექსპერტის და მხარის ჩართულობით. ჩვენ დასკვნებს მივანვიღოთ როგორც მოსახლეობას, პირისპირ შეხვედრის დროს, ისე დაინტერესებულ მხარეებს საკონსულტაციო საბჭოს შემდგომ შეხვედრაზე“, - განაცხადა ბიომრავალფეროვნებისა და სატყეო დეპარტამენტის უფროსმა, კარლო ამირგულაშვილმა.

მიუხედავად იმისა, რომ მოქმედი კანონმდებლობის მიხედვით, პროექტის მცირე მასშტაბიდან გამომდინარე, გარემოზე ზემოქმედების დოკუმენტის შემუშავების ვალდებულება სააგენტოს არ გააჩნდა, საკონსულტაციო საბჭოს მხრიდან რეკომენდაციის სახით დაისვა საკითხი ბიომრავალფეროვნებაზე ზეგავლენის შეფასებასთან დაკავშირებით. შესაბამისად, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო და დაცული ტერიტორიების სააგენტო უზრუნველყოფს ბაღდის კანიონის ბუნების ძეგლზე წარმოდგენილ ბიომრავალფეროვნებაზე ზეგავლენის შეფასებას ექსპერტების ჩართულობით.

შეხვედრის დასასრულს, საბჭოს წევრები შეთანხმდნენ, რომ უახლოეს პერიოდში გასვლითი შეხვედრა გაიმართება ბაღდის კანიონის ტერიტორიაზე და ადგილზე მოხდება გარემოზე ზემოქმედების ასპექტების გაცნობა.

არასამთავრობო ორგანიზაცია „საბუკოს“ დირექტორმა, ირაკლი მაჭარაშვილმა მნიშვნელოვანი უწოდა სამინისტროს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას ბიომრავალფეროვნების კვლევის

ჩატარების თაობაზე, რომელიც განსაზღვრავს, არსებული პროექტი როგორ ზეგავლენას მოახდენს კანიონზე.

„საზგასმა უნდა მოხდეს დაცული ტერიტორიების სისტემაში ბაღდის კანიონის მნიშვნელობაზე, ამიტომ შეფასება უნდა იყოს არა მარტო ტერიტორიის კუთხით, არამედ ამ კუთხითაც, თუ რა მნიშვნელობა აქვს მას, როგორც

დაცულ ტერიტორიას“, - განაცხადა „საქართველოს მწვანეთა მოძრაობის“ თავმჯდომარემ ნინო ჩხობაძე.

სამინისტროში გამართულ შეხვედრას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს, გარემოსდაცვითი ორგანიზაციების, ეკოტურისტების მიმართულების ასოციაციების წარმომადგენლები, დარგის სპეციალისტები და ექსპერტები ესწრებოდნენ.

გარემოსდაცვითი მიმართულებით ევროკავშირის ვალდებულებების შესრულების ანგარიში საქართველო მეორე ადგილზეა

ავსტრიაში, ქ. ვენაში ენერგეტიკული გაერთიანების მინისტრთა საბჭოს რიგით 21-ე შეხვედრა გაიმართა. მინისტრიალში საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე ნინო თანდილაშვილი მონაწილეობდა.

შეხვედრის მონაწილეებმა ენერგეტიკული გაერთიანების ფარგლებში აღებული ვალდებულებების განხორციელების 2023 წლის ანგარიში განიხილეს. ანგარიშში ასახული იყო ევროკავშირის სექტორულ კანონმდებლობასთან ეროვნული კანონმდებლობის დაახლოებისა და შემდგომ აღსრულების საკითხები.

საქართველო გარემოსდაცვითი მიმართულებით არსებული ვალდებულებების შესრულების ნაწილში ერთ-ერთი მონივნავა ენერგეტიკული გაერთიანების ხელშემკვრელ სახელმწიფოებს შორის. საქართველო მეორე ადგილზეა მონტენეგროს შემდეგ და უსწრებს ევროკავშირის ყველა სხვა კანდიდატ სახელმწიფოს. ანგარიშის თანახმად, საქართველომ საჭირო ნაბიჯები გადადგა საკანონმდებლო დაახლოების კუთხით, კერძოდ „სამრეწველო ემისიების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიღებით და მიაღწია მნიშვნელოვან პროგრესს გარემოსდაცვითი მიმართულებით. ევროკომისიის წარმომადგენლებმა მოიხილეს მოცემული ანგარიში და ხაზი გაუსვეს მის მნიშვნელობას. შეხვედრაზე აღინიშნა, რომ ენერგეტიკული გაერთიანების ფარგლებში, საქართველო არის ერთადერთი ქვეყანა, რომელმაც დაამტკიცა გრძელვადიანი

დაბალემისიანი განვითარების სტრატეგია 2050 წლისათვის კლიმატ-ნეიტრალიტეტის მიღწევის სამიზნით.

ნინო თანდილაშვილმა, მადლობა გადაუხადა ენერგეტიკული გაერთიანების სამდივნოსა და ევროკომისიას შეფასებისათვის, ასევე მრავალწლიანი თანამშრომლობისათვის და გარემოსდაცვითი რეფორმების გასატარებლად გაწეული მხარდაჭერისთვის. მინისტრის პირველმა მოადგილემ აღნიშნა, რომ საქართველო აქტიურად მუშაობს ევროინტეგრაციის პროცესში გარემოსდაცვითი მიმართულებით არსებული ვალდებულებების შესასრულებლად, მათ შორის ბიომრავალფეროვნების დაცვის, გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის ახალი სისტემის დანერგვისა და სამრეწველო ემისიების კონტროლის კუთხით.

მინისტრიალში მონაწილეობდნენ ევროკომისიის წარმომადგენლები, ენერგეტიკული გაერთიანების ხელშემკვრელი სახელმწიფოების ენერგეტიკისა და გარემოს დაცვის მინისტრები და სხვა მაღალი თანამდებობის პირები, ენერგეტიკული გაერთიანების დირექტორი და სამდივნოს წარმომადგენლები.

ნინო თანდილაშვილმა USAID-ის წარმომადგენლებთან გამართულ შეხვედრაზე სამხრეთ კავკასიის რეგიონში დაგეგმილი პროგრამების „USAID-ის სამხრეთ კავკასიის წყლის მართვის რეგიონული პროგრამა“ და „USAID-ის სამხრეთ კავკასიის რეგიონული ტურიზმის პროგრამა“ განხორციელების საკითხები განიხილა. მხარეებმა პროგრამების მნიშვნელობაზე, განხორციელების ვადებზე და მონაწილეთა როლზე გაამახვილეს ყურადღება.

და პროექტი განვახორციელებთ. ახალი პროგრამების დაწყებამდე უნდა განვსაზღვროთ რა საჭიროებები გვაქვს და რომელი პროექტი რომელ მიმართულებას დაფარავს. სამინისტრო, ქვეყნებთან ერთად, მზად არის აქტიურად ჩაერთოს პროცესში; ჩვენს სომეხ და აზერბაიჯანელ კოლეგებთან სხვადასხვა მიმართულებით გვაქვს მჭიდრო თანამშრომლობა. ახალი პროექტები კიდევ უფრო გააძლიერებს ჩვენს პარტნიორობას“, - აღნიშნა ნინო თანდილაშვილმა.

USAID-ის სამხრეთ კავკასიის წყლის მართვის რეგიონული პროგრამა 2023-2028 წლებში განხორციელდება და მისი ბიუჯეტი 20 მილიონი აშშ

დოლარი იქნება. პროგრამის მიზანი, დაინტერესებული მხარეების ჩართულობითა და ეფექტიანი ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობით, სამხრეთ კავკასიის რეგიონში წყლის მართვის ხელშეწყობაა. პროგრამა ხელს შეუწყობს გარემოს და წყლის რესურსების მართვის სფეროში საერთო პრიორიტეტების ჩამოყალიბებას და რეგიონული თანამშრომლობის გაძლიერებას. USAID-ის სამხრეთ კავკასიის რეგიონული ტურიზმის პროგრამა 2023-2026 წლებში განხორციელდება და მისი მიზანი, საერთო ეკონომიკურ ინტერესებზე დაყრდნობით, ტურიზმის სფეროში გრძელვადიანი რეგიონული თანამშრომლობის ხელშეწყობაა. 6 მილიონიანი პროგრამა საქართველოს, სომხეთის და აზერბაიჯანის კერძო სექტორს, სამოქალაქო საზოგადოებას და სა-

მთავრობო უწყებებს ტურიზმის განვითარების მხარდასაჭერად გააერთიანებს. პროგრამის განხორციელება რეგიონში ტურისტების ნაკადის ზრდას დაეხმარება, რაც ადგილობრივი ბიზნესის შემოსავლების გაზრდას და სამუშაო ადგილების შექმნას შეუწყობს ხელს.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მრავალი წელია სტრატეგიული პარტნიორობა და თანამშრომლობა აკავშირებს ამერიკის შეერთებულ შტატების შესაბამის სტრუქტურებთან. აშშ-ის მხრიდან გამოყოფილმა ფინანსურმა დახმარებამ, განხორციელებული და მიმდინარე პროექტებისათვის, 2008 წლიდან დღემდე, დაახლოებით 200 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა.

„აშშ-ის მხარდაჭერა ძალიან მნიშვნელოვანია სექტორის განვითარებისთვის. USAID-თან ერთად ჩვენ არაერთი მნიშვნელოვანი პროგრამა

და ტექნოლოგიების სააგენტოსა და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლები, ფერმერები და მეწარმეები ესწრებოდნენ.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე თენგიზ ნასარიძემ, აგრობიზნესის განვითარებისა და აგროინოვაციების ფორუმი მისასალმებელი სიტყვით გახსნა

ფორუმი აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) სოფლის მეურნეობის პროგრამის მხარდაჭერით გაიმართა. ღონისძიების მონაწილეებს შესაძლებლობა ჰქონდათ, ადგილობრივი და საერთაშორისო სპეკრებისგან მიეღოთ პრაქტიკული რჩევები და დასწრებოდნენ პანელურ დისკუსიებს.

„აგროტექნოლოგიების და აგროინოვაციების ფორუმი ფერმერებისა და დაინტერესებული მხარეებისათვის კარგი პლატფორმაა საჭირო ინფორმაციის მისაღებად. მისასალმებელია ღონისძიებაში ახალგაზრდების მონაწილეობა. მოგვსენებათ, სოფლის მეურნეობის დარგში ახალგაზრდების აქტიურ ჩართვას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს დარგის თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად განვითარებისთვის“, - აღნიშნა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე თენგიზ ნასარიძემ.

ფორუმს სოფლის განვითარების სააგენტოს დირექტორი დავით წითლიძე, USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამის დირექტორი ლუიზა ნამიჩიშვილი, საქართველოს ინოვაციებისა

და ტექნოლოგიების სააგენტოსა და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლები, ფერმერები და მეწარმეები ესწრებოდნენ.

ღონისძიების ფარგლებში მოეწყო ადგილობრივი ნაწარმის, აგროტექნოლოგიებისა და აგროინოვაციების გამოფენა.

აგროტექნოლოგიებისა და აგროინოვაციების ფორუმი USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამისა და სტარტაპ ბიუროს ორგანიზებით ჩატარდა.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია, აჭარის მთავრობის თავმჯდომარე თორნიკე რიჟვაძესთან ერთად, ბათუმში, აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ 2023 წელს განხორციელებული საწარმოების ანგარიშის წარდგენის ღონისძიებას დაესწრო. ანგარიში აჭარის სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ზაზა შავაქია წარადგინა

ზაზა შავაქიამ ერთი წლის საქმიანობა შეაჯამა და უწყების 2024 წლის გეგმებზე ისაუბრა.

აჭარის მთავრობის თავმჯდომარემ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს საქმიანობა დადებითად შეაფასა და აღნიშნა, რომ მომავალ წელს სამინისტროს გაზრდილი ბიუჯეტი ექნება, რაც მიზნად ისახავს ადგილობრივი ფერმერების კიდევ უფრო მასშტაბურ მხარდაჭერას.

ოთარ შამუგიამ ღონისძიებაზე სიტყვით გამოსვლისას, იმ პროექტებზე გაამახვილა ყურადღება, რომელსაც გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო აჭარის მთავრობასთან ერთად ახორციელებს.

„აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან ერთად, ფერმერების და მენარმეების დასახმარებლად 15-მდე პროექტს ვახორციელებთ. ეს პროექტები სრულად მოიცავს ღირებულებათა ჯაჭვს.“

ამ პროექტებმა ჩვენ მოგვცა ის შედეგი, რომ, ბოლო ათი წლის განმავლობაში, ქვეყანაში 112 პროცენტითაა გაზრდილი აგროწარმოება და თითქმის 150 პროცენტამდეა გაზრდილი ექსპორტი. წელს, ამ მიმართულებებით, რეკორდული მაჩვენებლები გვექნება. პრემიერ-მინისტრმა გასული წელი შეაჯამა. ვფიქრობ, ყველასთვის სასიხარულოა ის ფაქტი, რომ ქვეყანას აქვს ხელშესახები პროგრესი. ამ წინვლაში ქვეყნის ყველა რეგიონს შეაქვს საკუთარი წვლილი. აჭარას აქვს გამორჩეულად დიდი პოტენციალი არაერთი მიმართულებით, რომელიც სულ უფრო მეტად არის გამოყენებული და იძლევა შესაძლებლობას, შეიქმნას მეტი დოვლათი და გაიზარდოს მოსახლეობის კეთილდღეობა“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

მინისტრმა გარემოს დაცვის მიმართულებაზეც ისაუბრა და ხაზი გაუსვა სატყეო სექტორში მიმდინარე რეფორმას, რომელიც სატყეო კოდექსის მიღების შემდეგ ხორციელდება. ოთარ შამუგია კლიმატის ცვლილების ფონზე არსებულ გამოწვევებსაც შეეხო და აღნიშნა, რომ როგორც მთელ მსოფლიოში, ასევე საქართველოში, კლი-

ოთარ შამუგია: „ციტრუსის დაბინავების პროცესი აქტიურად და შეუფერხებლად მიმდინარეობს. ვფიქრობ, რომ სეზონი იქნება ძალიან წარმატებული ჩვენი ფარმერებისთვის“

აჭარის მთავრობის თავმჯდომარე თორნიკე რიჟვაძემ, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია და აჭარის სოფლის მეურნეობის მინისტრი ზაზა შავაქიე ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, ციტრუსის მიმღებ გადამამუშავებელ საწარმოში შპს „ავე ვაინ ჯორჯია“ იმყოფებოდნენ. საწარმოში ციტრუსის მიღების პროცესი აქტიურად მიმდინარეობს.

ხელისუფლების წარმომადგენლები არასტანდარტული ციტრუსის ჩაბარების პროცესს გაეცნენ. საკონსერვო ქარხანამ შპს „Georgian industrial Asset Management Group“ ნედლეულის მიღება 4 დეკემბრიდან დაიწყო.

„ციტრუსი აჭარასა და გურიაში ფერმერებისთვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი შემოსავლის წყაროა. მთავრობა მაქსიმალურად ეხმარება მათ პროდუქციის რეალიზებაში. დღეის მდგომარეობით, ექსპორტირებული მანდარინის რაოდენობა მნიშვნელოვნად აღემატება გასული წლის მონაცემებს. საექსპორტო ფასიც წელს უფრო მაღალია. აღსანიშნავია, რომ აჭარის მთავრობის გადაწყვეტილებით ხორციელდება სუბსიდირება; დიდი მხარდაჭერა გადამამუშავების ნაწილშიც. შეგვიძლია ვთქვათ, რომ პროცესი აქტიურად და შეუფერხებლად მიმდინარეობს. ვფიქრობ, რომ სეზონი ფერმერებისთვის ძალიან წარმატებული იქნება“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

აჭარის მთავრობის თავმჯდომარის, თორნიკე რიჟვაძის განცხადებით, ადგილობრივი ხელისუფლების გადაწყვეტილებით, არასტანდარტულ მანდარინზე წელს სუბსიდირება, გასულ წელთან შედარებით, 10 თეთრით გაიზარდა და 1 კგ სამრეწველო მანდარინზე 25 თეთრით განისა-

ზღვრა. საწარმოს მიერ გადახდილ 5 თეთრს, სუბსიდის თანხა ემატება და ფერმერი ჩაბარებულ არასტანდარტულ მანდარინში 30 თეთრს იღებს.

„ჩვენი პროგნოზით, წელს მაღალმემოსავლიანი წელი გვექნება. უკვე ექსპორტირებულია ციტრუსის რეკორდული რაოდენობა. საერთო ძალისხმევით უნდა შევძლოთ, რომ რეალიზაციის გარეშე არ დარჩეს არც ერთი კილოგრამი მანდარინი“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

როგორც აჭარის სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ზაზა შავაქიემ აღნიშნა, ნარინჯისფერი რთვლის ორგანიზებულად ჩატარების მიზნით, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და აჭარის მთავრობის ხელშეწყობით, აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ რეგიონში ციტრუსის რეალიზაციის საკოორდინაციო შტაბი აამოქმედა. შტაბის გამართული მუშაობის შედეგად, მანდარინის ჩაბარების პროცესი შეუფერხებლად მიმდინარეობს.

მიმდინარე წელს, საპროგნოზო მონაცემებით, ციტრუსის მოსავალი 55 ათასი ტონა იქნება. სეზონზე საექსპორტო მანდარინს 20-ზე მეტი ციტრუსის მიმღებ-გადამამუშავებელი საწარმო იღებს.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა 2023 წელს 12 772 სამართალდარღვევა გამოავლინეს

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სახელმწიფო საქვეყნებო დანესებულება - გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი უზრუნველყოფს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში სახელმწიფო კონტროლის განხორციელებას საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, მათ შორის, მის ტერიტორიულ წყლებში, კონტინენტურ შელფსა და განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონაში. ეფექტური კონტროლის განხორციელების მიზნით, დეპარტამენტის თანამშრომლები, ქვეყნის მასშტაბით 24 საათის განმავლობაში უწყვეტად პატრულირებენ, რეგულირების ობიექტების გეგმურ თუ არაგეგმურ ინსპექტირებასაც ახორციელებენ და სამინისტროს ცხელ ხაზზე დაფიქსირებულ შეტყობინებებზეც შესაბამის რეაგირებას ახდენენ.

ტრანსპორტირების, 724 კი - სახერხი საამქროს ტექნიკური რეგლამენტის დარღვევაა. აღსანიშნავია ისიც, რომ გასულ წელს, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა, უკანონო ტყითსარგებლობასთან ბრძოლის ფარგლებში, ქვეყნის მასშტაბით, 75 უკანონო სახერხი საამქრო გამოავლინეს, და-ლუქეს და მასალები, შესაბამის საგამოძიებო ორგანოებში გადააგზავნეს.

2023 წლის 1 იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით, დეპარტამენტის თანამშრომლებმა ასევე გამოავლინეს ნარჩენების მართვის კოდექსის დარღვევის 2595, ატმოსფერული ჰაერის კანონმდებლობის დარღვევის - 2097, თევზჭერისა და ნადირობის წესების დარღვევის - 1 477, წყლის კანონმდებლობის დარღვევის - 775, მიწის კანონმდებლობის დარღვევის - 706, წიაღის უკანონო მოპოვების - 686, ნებართვის პირობების დარღვევის/უნებართვო საქმიანობის - 454 ფაქტი. ამავე პერიოდში, სხვა გარემოსდაცვითი სამართალდარღვევის 871 ფაქტია გამოვლენილი.

გამოვლენილი სამართალდარღვევები რეგიონების მიხედვით შემდეგნაირად გადანაწილდა: ყველაზე მეტი - 2621 ფაქტი გამოვლინდა კახეთში, 2180 სამართალდარღვევა ალკვეთილი დასავლეთის რეგიონული სამმართველოს სამოქმედო ტერიტორიაზე, 1867 - აჭარისა და გურიის რეგიონული სამმართველოს სამოქმედო ტერიტორიაზე, 1648 - სამეგრელო-ზემო სვანეთში, 1053 - მცხეთა-მთიანეთში, 883 - შიდა ქართლში, 836 - ქვემო ქართლში, 786 კი - სამცხე-ჯავახეთში. 65 სამართალდარღვევა დეპარტამენტის შავი ზღვის დაცვის კონვენციური სამმართველოს თანამშრომლებმა გამოავლინეს. 833 კი - დეპარტამენტის ცენტრალური აპარატის თანამშრომლებმა.

2023 წელს რეგულირების ობიექტების (ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის ლიცენზიის, გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მფლობელი სუბიექტების, გარემოსდაცვითი ტექნიკური რეგლამენტებს დაქვემდებარებული საწარმოების) 5466 ინსპექტირება განხორციელდა და ყველა გამოვლენილ სამართალდარღვევაზე გატარდა კანონით გათვალისწინებული ზომები.

ხილული გამონაბოლქვის მქონე ავტომობილების დაჯარიმება

ავტოსატრანსპორტო სექტორიდან ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მინიმუმამდე დაყვანისა და შესაბამისად, ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით, 2023 წლის 4 სექტემბრიდან, გარემოსდაცვითი ზედამხედ-

ველობის დეპარტამენტის თანამშრომლები, ქვეყნის 4 დიდ ქალაქში - თბილისში, რუსთავში, ქუთაისსა და ბათუმში, გზებზე მანქანების გამო-ნაბოლქვის კონტროლს ახორციელებენ. გამონა-ბოლქვში მავნე ნივთიერებათა შემადგენლობის დადგენილი ნორმების დარღვევისთვის კი, სამა-რთალდამრღვევების მიმართ, მკაცრი საჯარიმო სანქციებია ამოქმედებული.

2023 წლის 4 სექტემბრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით, ელექტრონული სისტემის შესაბამისად გამოწერილია 2 983 საჯარიმო ქვითარი ხილული გამონაბოლქვის მქონე ავტოსატრანსპორტო საშუალებების მართვისთვის ან სხვა პირისთვის სამართავად გადაცემისთვის. მათგან 2566 ქვითარი დაწერილია ფიზიკურ, 417 კი - იურიდიულ პირზე.

ავტოსატრანსპორტო საშუალებების გამონა-ბოლქვის დადგენილ ნორმასთან შესაბამო-ბისთვის ყველაზე მეტი - 1349 ჯარიმა დაწერეს თბილისში მოძრავი ავტოსატრანსპორტო საშუ-ალებების მძღოლების/მფლობელების სახელზე. 660 სამართალდარღვევა დაფიქსირდა ქუთა-ისში, 544 - ბათუმში, 430 კი - ქალაქ რუსთავში.

ცხელი ხაზი

2023 წელს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნე-ობის სამინისტროს „ცხელ ხაზზე - 153“ მიღებულია 3042 შეტყობინება გარემოსდაცვითი კანონმდებ-ლობის სავარაუდო დარღვევის თაობაზე, რაზედაც გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამე-ნტის თანამშრომლებმა კანონმდებლობით გათვა-ლისწინებული რეაგირება მოახდინეს.

კანონმდებლობის დარღვევათა ღირებულება, 2022-2023 წ.წ.

2022 წელი

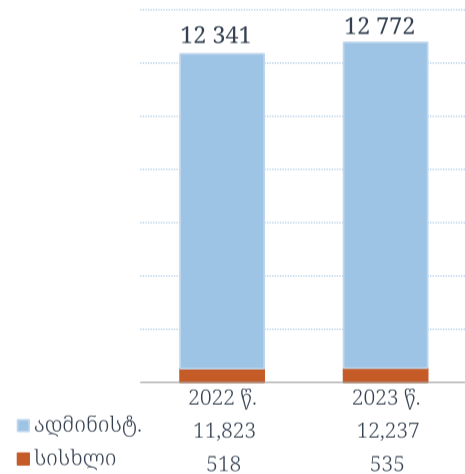
გამოვლინდა - 12 341 ფაქტი. მათ შორის:

- ადმინისტრაციული - 11 823 ფაქტი;
- სისხლის სამართლის - 518 ფაქტი.

2023 წელი

გამოვლინდა - 12 772 ფაქტი. მათ შორის:

- ადმინისტრაციული - 12 237 ფაქტი;
- სისხლის სამართლის - 535 ფაქტი.

სამართალდარღვევათა სტრუქტურა

	2022 წ.	2023 წ.
უკანონო ტყითსარგებლობა	1810	1465
ხე-ტყის ტრანსპორტირების წესების დარღვევა	1300	922
სახერხი საამქროს ტექნიკური რეგლამენტის დარღვევა	791	724
თევზჭერის წესების დარღვევა	525	790
ნადირობის წესების დარღვევა	578	687
წიაღის უკანონო მოპოვება	758	686
ლიცენზიის პირობების დარღვევა	52	50
ნარჩენების მართვის კოდექსის დარღვევა	2722	2595
ატმოსფერული ჰაერის კანონმდებლობის დარღვევა	1858	2097
წყლის კანონმდებლობის დარღვევა	347	775
მიწის კანონმდებლობის დარღვევა	397	706
ნებართვის პირობების დარღვევა/უნებართვო საქმიანობა	367	454
ზღვის დაბინძურება	21	16
სახომალდო დოკუმენტებში მავნე ნივთიერებებთან დაკავშირებული ოპერაციების რეგისტრაციის შეუსრულებლობა	25	15
სხვა დარღვევები	790	790
	12 341 ფაქტი	12 772 ფაქტი

ნარჩინებულ სტუდენტებს „მწვანე“ და „აგრო“ სტიპენდიები გადაეცა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგია 64 ნარჩინებულ სტუდენტს „მწვანე“ და „აგრო“ სტიპენდიები გადასცა.

„ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, ხელი შევუწყოთ გარემოსდაცვითი და აგრარული პროფესიების პოპულარიზაციას. აღნიშნულ საკითხებზე აქტიურად ვთანამშრომლობთ განათლების სამინისტროსთან. ჩვენ სხვადასხვა უმაღლესი და პროფესიული სასწავლებლების სტუდენტები დავაჯილდოვეთ „მწვანე“ და „აგრო“ სტიპენდიებით. ამავდროულად, ვთავაზობთ მათ სამინისტროსა და მის დაქვემდებარებულ უწყებებში სტაჟირებას შემდგომი დასაქმების პერსპექტივით. ეს იქნება სტიმული იმისთვის, რომ მომავალში ახალგაზრდები მეტად დაინტერესდნენ აღნიშნული პროფესიებით და ჩვენ შევძლოთ შევავსოთ ის დეფიციტი, რაც დღეისთვის, ორივე მიმართულების სპეციალობებში არსებობს.“ - განაცხადა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიამ სტუდენტებისთვის „მწვანე“ და „აგრო“ სტიპენდიების გადაცემის ღონისძიებაზე.

„მწვანე და „აგრო“ სტიპენდიების პროგრამას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი ახორციელებს. ინიციატივა ხელს უწყობს გარემოსდაცვითი და აგრარული მიმართულების დეფიციტური პროფესიების პოპულარიზაციას და მაღალი აკადემიური მოსწრების მაგისტრატურის, საბაკალავრო და პროფესიული საფეხურის სტუდენტების წახალისებას. პროგრამის ფარგლებში, სტუდენტებს შესაძლებლობა აქვთ მიიღონ პრაქტიკული ცოდნა და გამოცდილება შესაბამის უწყებებში.

„აგრო სტიპენდიების“ პროგრამა 2023 წელს დაინერგა და საქართველოს 6 უნივერსიტეტისა და 14 პროფესიული სასწავლებლის აგრარული მიმართულების 32 სტუდენტი 500, 1000 და 1500 ლარიანი სტიპენდიებით დაჯილდოვდა. კერძოდ, პროფესიული სასწავლებლის სტუდენტებმა მიიღეს სტიპენდია 500 ლარის ოდენობით. საბაკალავრო საფეხურის სტუდენტებმა - 1000 ლარის, ხოლო მაგისტრატურის სტუდენტებმა - 1500 ლარის ოდენობით. „აგრო სტიპენდიები“ ვრცელდება შემდეგ პროგრამებზე: აგრონომია, მეცხოველეობა, სასურსათო ტექნოლოგიები, აგროინჟინერია, ვეტერინარია, მევენახეობა/მეღვინეობა, ჰიდრომელიორაცია.

„აგრო სტიპენდიების“ პროგრამა ხორციელდება გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) „პროფესიული განათლების სისტემის მოდერნიზება საქართველოს სოფლის მეურნეობაში VET (ფაზა 3)“ პროექტის ფარგლებში, შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) დაფინანსებით.

„აგრო სტიპენდიების“ პროგრამაში მონაწილეობს 6 უნივერსიტეტი:

- ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
- საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
- აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
- სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (ახალქალაქი)
- იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
- შოთა მესხიას ბუკიდის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი (სენაკი)
- „აგრო სტიპენდიების“ პროგრამაში მონაწი-

ლეობს 14 პროფესიული სასწავლებელი (კოლეჯი):

- კოლეჯი „პრესტიჟი“ - კახეთი, თელავი
 - კოლეჯი „პორიბონტი“ - გურია, ჩოხატაური
 - კოლეჯი „განთიადი“ - შიდა ქართლი, გორი
 - ილია წინამძღვრის სახელობის კოლეჯი - მცხეთა - მთიანეთი
 - კასპის კოლეჯი - შიდა ქართლი, კასპი
 - კოლეჯი „თეთნული“ - სამეგრელო-ზემო სვანეთი, მესტია
 - კოლეჯი „ფაბისი“ - სამეგრელო-ზემო სვანეთი, ფოთი
 - კოლეჯი „აისი“ - კახეთი, გურჯაანი
 - კოლეჯი „ახალი ტალღა“ - ქობულეთი, აჭარა
 - კოლეჯი „ბლექსი“ - ბათუმი, აჭარა
 - კოლეჯი „ლაკადა“ - სამეგრელო-ზემო სვანეთი, წალენჯიხა
 - კოლეჯი „ოპიზარი“ - სამცხე - ჯავახეთი, ახალციხე
 - კოლეჯი „მოდუსი“ - ქვემო ქართლი, მარნეული
 - კოლეჯი „იბერია“ - იმერეთი, ქუთაისი
- უკვე მეორე წელია, ცენტრი ახორციელებს „მწვანე სტიპენდიების“ პროგრამას, რომელიც მიზნად ისახავს გარემოსდაცვითი მიმართულების დეფიციტური პროფესიების პოპულარიზაციას და ამ მიმართულების მაღალი აკადემიური მოსწრების მაგისტრატურის სტუდენტების წახალისებას. გარემოსდაცვითი მიმართულების 32 სტუდენტი, საქართველოს 8 უნივერსიტეტიდან, 1500 ლარიანი სტიპენდიით დაჯილდოვდა. სტიპენდიები ვრცელდება შემდეგ სამაგისტრო პროგრამებზე: ფიზიკური გეოგრაფია და გარემოს მდგრადი განვითარება, წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვა (ჰიდროლოგია), გეოლოგია, ეკოლოგია, კონსტრუქციული (გამოყენებითი) გეოგრაფია და გარემოს დაცვა, გარემოსდაცვითი მენეჯმენტი და პოლიტიკა, დედამიწის შემსწავლელი მეცნიერებები, ბუნების დაცვა და მეტეოლოგია, გარემოს დაცვის ტექნოლოგიები.
- „მწვანე სტიპენდიების“ პროგრამა ხორციელდება გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ, გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) ფართომასშტაბიანი ინიციატივის „კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირება საქართველოში“ ფარგლებში, კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF), საქართველოს, შვედეთისა და შვეიცარიის მთავრობების მხარდაჭერით.

„აგრო სტიპენდიების“ პროგრამაში მონაწილეობს 6 უნივერსიტეტი:

„მწვანე სტიპენდიების“ პროგრამაში მონაწილეობს 8 უნივერსიტეტი:

- ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
- ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
- საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტი
- აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
- იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
- ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
- სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
- საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.

„მწვანე“ და „აგრო“ სტიპენდიების პროგრამების ეფექტიანად წარმართვის მიზნით, გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრსა და ყველა ზემოაღნიშნულ საგანმანათლებლო დაწესებულებას შორის, ურთიერთანამშრომლობის მემორანდუმები გაფორმდა. მემორანდუმების მიზანია ხელი შეუწყოს გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლების მიმართულებით შესაძლებლობების გაძლიერებას, დეფიციტური პროფესიების პოპულარიზაციას და სტუდენტთა წახალისებას

„მწვანე“ და „აგრო“ სტიპენდიების დაჯილდოების ღონისძიებას საქართველოს პარლამენტის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტის თავმჯდომარე მაია ბითაძე, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილეები სოლომონ პავლიაშვილი და თენგიზ ნასარიძე, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის მოადგილე ნოდარ პაპუკაშვილი, შვედეთის საელჩოს გარემოსდაცვითი პროგრამების ხელმძღვანელი ხათუნა ზალდასტანიშვილი, შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) პროგრამის ოფიცერი ლელა მამრიკიშვილი, გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის დირექტორი თამარ ალადაშვილი, პროფესიული უნარების სააგენტოს დირექტორი თამარ ქიტიაშვილი, ასევე უნივერსიტეტებისა და კოლეჯების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

კაკლოვანი კულტურების გადამამუშავებელი საწარმო სოფელ ჩუმლაყში

გურჯაანის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჩუმლაყში, სოფლის განვითარების სააგენტოსა და აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) ფინანსური მხარდაჭერით შექმნილი კაკლოვანი კულტურების გადამამუშავებელი კომპანიის „Nuts processing“ საწარმოს წარმადობა 600 ტონას შეადგენს. ამ ეტაპზე, წარმოებული პროდუქციის რეალიზაცია შიდა ბაზარზე

ხორციელდება, იგეგმება პროდუქციის ექსპორტზე გატანა.

როგორც კომპანიის დირექტორი ლერი ტაბატაძე აღნიშნავს, წარმოება მოიცავს არა მხოლოდ კაკლის რეცხვას, შრობას, კალიბრირებას, არამედ ხდება კაკლის ტევაც. ახლახანს წარმოებაში ნუშის სატეხი სახიცი ჩაეშვა.

კომპანიას აქვს საკუთარი ბაღები, საიდანაც მიღებული მოსავლის გადამამუშავება მოხდება აღნიშნულ საწარმოში. საწარმო ასევე მოემსახურება ფერმერებსაც.

კაკლის გადამამუშავებელი საწარმო სოფელ ჭუგაანში

თელავის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჭუგაანში მოქმედი კომპანიის „ჯივიენი“ კაკლის შემნახველ-გადამამუშავებელი საწარმო, სოფლის განვითარების სააგენტოს ბენეფიციარია.

ნანსების პროგრამით, პროდუქციის გადამამუშავებელი დანადგარების შესაძენად კი მიიღო აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) საგრანტო დაფინსება. საწარმოში 10 ადგილობრივია დასაქმებული. პროდუქცია ადგილობრივი ბაზრისთვის მზადდება.

„როდესაც გრძნობ მხარდაჭერას, უფრო იმედიანად იწყებ პროექტს. დამეთანხმებით, ყველა პროექტი არის რისკის შემცველი, მაგრამ როდესაც სახელმწიფოს მხარდაჭერის იმედი გაქვს, ეს არის ძალიან დიდი ძალის მომცემი“, - აღნიშნავს კომპანიის „ჯივიენი“ თანადამფუძნებელი ლევან მილდიანი.

„საკეციის მარანი“ სოფელ საკეციაში

რაჭაში, ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის სოფელ საკეციაში, მევენახე, დავით ციმაკურიძეს მეჭურეთულის, ალექსანდროულის, ცოლიკაურის და ციქქას ჯიშის ყურძენი 15 ჰა ფართობზე აქვს გაშენებული.

დავარქვი „საკეციის მარანი“. ამ ეტაპზე გაშენებული მაქვს სხვადასხვა სახეობის ვაზი, დასაქმებული მყავს 7 ადამიანი, ძირითადად ამ სოფლის მაცხოვრებლები. ძალიან მნიშვნელოვანია, დაგუბრუნდეთ და გაგაძლიეროთ ჩვენი სოფელი“, - აღნიშნავს ფერმერი დავით ციმაკურიძე.

შპს „საკეციის მარანი“ წლიურად 15 ათასი ტონა ყურძნის გადამამუშავების შესაძლებლობა აქვს. საწარმო სოფლის განვითარების სააგენტოს „გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების პროგრამის“ თანადაფინანსებითაა შექმნილი.

ფერმერმა, სოფლის განვითარების სააგენტოს ფინანსური მხარდაჭერით, „საკეციის მარანი“ მოაწყო.

„დავიბადე სოფელ საკეციაში, მარანსაც ამის გამო

ოთარ შამუგია: „ჩვენ აქტიურად ვიმუშავებთ სექტორთან, რომ შეგვექმნა დამატებითი მხარდაჭერის მექანიზმი მეცხოველეობის განვითარებისთვის“

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ოთარ შამუგიამ, მთავრობის სხდომის დასრულების შემდეგ, მედიის წარმომადგენლებთან გამართულ შეხვედრაზე მესაქონლეობის მიმართულებით სახელმწიფოს მხარდაჭერის დამატებითი მექანიზმების შესახებ ისაუბრა.

„შელავათიანი აგროკრედიტის ფარგლებში, მესაქონლეობის მიმართულებით ჩვენ ვაფინანსებთ კონკრეტულ ღონისძიებებს. ქვეყანაში რძის და ხორცის წარმოების შემდგომი ზრდა-განვითარება არის მნიშვნელოვანი. სწორედ ამიტომ, შელავათიანი აგროკრედიტის პროექტში შევიტანეთ ცვლილებები; სამი ახალი ქვეკომპონენტი ამოქმედდება ამ მიმართულებით. ეს შეეხება მაღალპროდუქტიული მერძეული და მეხორცეული მიმართულების ფერმის დაფინანსებას, სასუქი

მსხვილფეხა პირუტყვის სადგომის მოწყობის და მსხვილფეხა პირუტყვის მცირე ფერმერული მეურნეობების დაფინანსებას. განსხვავება, რაც მინდა აღვნიშნო, არსებულ კომპონენტებსა და ახალს შორის არის ის, რომ ჩვენ პირველ კომპონენტში, ნაცვლად 4 წლისა, 7 წლის განმავლობაში გავაგრძელებთ თანადაფინანსებას; საპროცენტო განაკვეთი 11%-ის ფარგლებშია დღეს და ახალი კომპონენტითაც ასე იქნება; რაც შეეხება მცირე ფერმერულ მეურნეობებს, აქ ჩვენ გავცემთ 40,000 ლარის ფარგლებში საგრანტო დაფინანსებას იმისათვის, რომ მოეწყოს შესაბამისი ფერმერული მეურნეობა და სადგომები თანამედროვე სტანდარტებით“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

როგორც მინისტრმა აღნიშნა, მნიშვნელოვანი ცვლილება ამ პროექტის ფარგლებში არის ის, რომ თითოეულ პროექტს, რომელიც იქნება წარმოდგენილი, სამინისტროს შესაბამისი სამსახურები განიხილავენ. ყველა პროექტი, ყველა ფერმერული მეურნეობა უნდა იყოს დაპროექტებული და მოწყობილი თანამედროვე სტანდარტებით, დაცული უნდა იყოს სურსათის უვნებლობის საკითხი. თითოეული პროექტი განხილული იქნება სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის და სოფლის განვითარების სააგენტოს მიერ; შემდგომ ეტაპზე განხორციელდება მონიტორინგი.

ექსპორტის მონაცემები

2023 წლის 1 სექტემბრიდან 2024 წლის 21 იანვრის ჩათვლით, **38.3 ათასი ტონა** მანდარინის ექსპორტი განხორციელდა, რომლის ღირებულებაც 24.6 მლნ აშშ დოლარია შეადგინა

აღსანიშნავია, რომ გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, ექსპორტირებული მანდარინის მოცულობა 23.2 ათასი ტონით (153%), ხოლო ღირებულება - 16.2 მლნ აშშ დოლარით (192%) გაიზარდა.

საექსპორტო ქვეყანებია: რუსეთი (32 767 ტონა), სომხეთი (4 832 ტონა), უკრაინა (301 ტონა), ბელორუსია (201 ტონა), ყაზახეთი (161 ტონა) და აზერბაიჯანი (79 ტონა).

დღეის მონაცემებით საქართველოდან **52.2 მლნ აშშ დოლარის ტხილია** ექსპორტირებული. გასული წლის 1 აგვისტოდან, 2024 წლის 21 იანვრის ჩათვლით, 10.2 ათასი ტონა ტხილის ექსპორტი განხორციელდა

აღნიშნულ პერიოდში ქართული ტხილის ექსპორტი, ძირითადად, ევროკავშირის ბაზრებზე ხორციელდება, კერძოდ, იტალიაში (2 994 ტონა), გერმანიაში (959 ტონა), ესპანეთში (573 ტონა), საფრანგეთში (422 ტონა), პოლონეთში (370 ტონა), ჩეხეთში (308 ტონა) და სხვა. გარდა ევროკავშირის ქვეყნებისა, ექსპორტი ასევე განხორციელდა: სომხეთში (1 045 ტონა), რუსეთში (690 ტონა), თურქეთში (596 ტონა) და სხვა ქვეყნებში.

2023 წლის 1 სექტემბრიდან 2024 წლის 21 იანვრის ჩათვლით, ექსპორტირებულია **8.8 ათასი ტონა ხურმა და კარალიოკი**, რაც 9%-ით აღემატება წინა წლის შესაბამისი პერიოდის ანალოგიურ მაჩვენებელს

აღნიშნულ პერიოდში ექსპორტის ღირებულებამ 6.4 მილიონი აშშ დოლარი შეადგინა, რაც წინა წლის იგივე პერიოდის მაჩვენებელს 18%-ით აღემატება.

ხურმა და კარალიოკი ექსპორტირებულია: რუსეთში (7 165 ტონა), სომხეთში (980 ტონა), უკრაინაში (641 ტონა) და დანარჩენ ქვეყნებში (61 ტონა).

**გეოლოგიის
ისტორია
საქართველოში
დარგში არსებული
გამონვავეები და
თანამედროვე
მიდგომები**

ბატონ მერაბს გეოლოგიის დარგისადმი სიყვარული და ინტერესი ბავშვობიდან მოჰყვება. მისი ოჯახი სამთომოპოვებით სამუშაოებთან და ნარმოებასთან იყო დაკავშირებული. კითხვაზე - დღესაც აირჩევდა თუ არა იგივე პროფესიას, გვპასუხობს, რომ აუცილებლად იქნებოდა გეოლოგი და ახალ თაობასაც ურჩევს დაინტერესდნენ აღნიშნული პროფესიით.

როგორც მერაბ გაფრინდაშვილი აღნიშნავს, საქართველოში გეოლოგიის დარგს დიდი ხნის ისტორია აქვს. კვალიფიციური გეოლოგიური კვლევების დაწყებიდან უკვე 180 წელზე მეტია გასული.

„მე-20 საუკუნის დასაწყისამდე, გეოლოგიის მიმართულებით კავკასიის, მათ შორის საქართველოს, პირველი მკვლევრები უცხოელი სპეციალისტები (ძირითადად გერმანელები) იყვნენ. მათგან ყველაზე წარმატებული და ცნობილი იყო გერმანელი მეცნიერი გიორგი აბიხი. ასევე იყვნენ ქართველი გეოლოგებიც, რომლებიც აქტიურად მოღვაწეობდნენ გეოლოგიის დარგში.

ქართული გეოლოგიის ფუძემდებლად აღექსანდრე ჯანელიძე მიიჩნევა, რომელსაც განათლება გერმანიაში ჰქონდა მიღებული და საქართველოში ამ მიმართულებით მოღვაწეობა გასული საუკუნის დასაწყისიდან დაიწყო. დარგი ნელ-ნელა ვითარდებოდა, იქმნებოდა გეოლოგიური სამსახურები სხვადასხვა მიმართულებით, რომლებსაც უკვე ქართველი ცნობილი გეოლოგები ხელმძღვანელობდნენ.

უნდა აღინიშნოს, რომ გეოლოგიის დარგი

საკმაოდ მრავალფეროვანი და მრავალფუნქციურია. ის მოიცავს 25-მდე ძირითად მიმართულებას, მათ შორის პალეონტოლოგიას, პეტროგრაფიას, მინერალოგიას, ჰიდროგეოლოგიას, საინჟინრო-გეოლოგიას, დინამიკურ გეოლოგიას, ნავთობისა და გაზის გეოლოგიას და თავის მხრივ, გააჩნია 60-მდე ქვემომართულება, რომლებიც დაკავშირებულია ახალი, მყარი და თხევადი სასარგებლო წიაღისეულის აღმოჩენებთან.

სამწუხაროდ, გასული საუკუნის 90-იან წლებში, გეოლოგიის მიმართულებით სამუშაოები პრაქტიკულად შეჩერდა. გაუქმდა ყველა სახელმწიფო უწყება, რომელიც ამ მიმართულებით მუშაობას უზრუნველყოფდა. შეწყდა მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების მონიტორინგი და გეოლოგიური აგეგმვითი სამუშაოების წარმოება. მხოლოდ მცირე მასშტაბებით მიმდინარეობდა კვლევები გეოლოგიური საფრთხეების მიმართულებით, რამაც მნიშვნელოვნად დაწია დარგი უკან. კვლევების ეტაპობრივად განახლება 2014 წლიდან დაიწყო.

დღეს ქვეყნის მასშტაბით გეოლოგიის დარგი სამი ძირითადი მიმართულებით მუშაობს. ეს არის სტიქიურ-გეოლოგიურ საფრთხეებთან დაკავშირებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევები, ასევე, მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების მონიტორინგი და სახელმწიფო გეოლოგიური რუკების შედგენა. რაც შეეხება სასარგებლო წიაღისეულის ძებნა-ძიებას, ახალი

**ინტერვიუ
გარემოს
ეროვნული
სააგენტოს
გეოლოგიის
დეპარტამენტის
უფროსთან,
მერაბ
გაფრინდაშვილთან**

საბადოების შეფასებას და მარაგების დამუშავებას, დღესაც მიმდინარეობს კვლევები, თუმცა ამ მიმართულებით ძირითადად კერძო კომპანიები არიან დასაქმებულები“, - აღნიშნავს მერაბ გაფრინდაშვილი.

ბატონი მერაბის თქმით, საქართველოში, ისევე როგორც მთელ მსოფლიოში, გეოლოგიური ტექნოლოგიების და მეთოდოლოგიების განვითარებამ მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი ქვეყნის ეკონომიკურ ზრდას. აღსანიშნავია, რომ საქსპორტო პროდუქციის ყველაზე მეტი წილი მინერალურ რესურსებს შეაქვს, რომლის საფუძველი ჯერ გეოლოგიური კვლევაა და შემდგომ, მოპოვება და რეალიზაცია.

როგორია დარგში დღეს არსებული მდგომარეობა, რა გამოწვევები არსებობს და რა მიმართულებით გვაქვს წინსვლა?

„ცნობილია, რომ საქართველო ბუნებრივი საფრთხეების, მათ შორის, გეოლოგიური საფრთხეების ჩასახვა - გააქტიურების თვალსაზრისით, ურთულესი რეგიონია მსოფლიოში, რასაც ემატება კლიმატის გლობალური ცვლილებით ახალი მაპროვოცირებელი ფაქტორები, ამიტომ ვდგავართ დიდი გამოწვევების წინაშე.

ვფიქრობ, აუცილებელია ქვეყანაში შეიმუშაოს გრძელვადიანი, 50-100 წლიანი პროგნოზი კლიმატის ცვლილების საერთო ფონზე გეოლოგიური საფრთხეების განვითარების კუთხით, რომ არ განმეორდეს ის ტრაგედიები და კატასტროფები, რაც გვქონდა 2014 წელს დევდორაკზე, 2015 წელს თბილისში, გასულ წელს შოგვი და გურიის რეგიონში.

თანამედროვე გამოწვევებიდან გამომდინარე, სერიოზული მზადყოფნა გვმართებს, როგორც დარგის სპეციალისტებს, ისე გადაწყვეტილების მიმღებ პირებს.

ბოლო პერიოდში, გეოლოგიურ საფრთხეებთან დაკავშირებით ახალი მიმართულებები გაჩნდა. ამასთანავე, ვითარდება მონიტორინგული სისტემები, ინერგება ახალი მეთოდოლოგიები, მოდელირებები, იქმნება გეოლოგიური საფრთხეების ზონირების რუკები, რაც აქამდე არ კეთდებოდა.

ბოლო წლებში, ტექნოლოგიური განვითარების კუთხით, სერიოზული წინგადადგმული ნაბიჯები გვაქვს. ჩვენ, რა თქმა უნდა, მონიტორინგის სისტემებით ვერ ავიცილებთ გარკვეულ პროცესებს, თუმცა არის რიგი პროცესები, სადაც ადრეული შეტყობინებების სისტემები ძალიან კარგად მუშაობს.

როგორია დარგით ახალგაზრდების დაინტერესება და რა მდგომარეობაა დღეს ქვეყანაში სპეციალისტების კუთხით?

„უნდა აღინიშნოს, რომ ბოლო წლებში გეოლოგია დეფიციტურ სპეციალობებში გადიოდა. დღეს, ამ მიმართულებით, დადებითი დინამიკა შეინიშნება, რაც მნიშვნელოვანია დარგის სამომავლო განვითარებისთვის. რაც შეეხება ახალ თაობას, საკმაოდ იმედის მომცემი ახალგაზრდები გვყავს, რაც გვაფიქრებინებს, რომ კვალიფიციური კადრების მოძიების პრობლემა არ უნდა შეგვექმნას. გამოცდილ გეოლოგებთან მუშაობა კი, დიდ როლს შეასრულებს მათ პროფესიულ განვითარებაში და იმ უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებაში, რომელიც არ არის მარტივი და აუცილებელია პროფესიონალი გეოლოგისთვის. აღსანიშნავი ფაქტია, რომ ბოლო პერიოდში ქალებიც აქტიურად ჩაერთნენ ამ მიმართულებში, რაც ნამდვილად მისასალმებელია.

იმერეთში გავრცელებული ვაზის ადგილობრივი საღვინე ჯიშები

იმერეთი მევენახეობა-მეღვინეობის ერთ-ერთი მეტად საინტერესო და გამორჩეული რეგიონია, რომელიც ხასიათდება რელიეფის, აგროეკოლოგიური პირობების, მიკროკლიმატისა და ვაზის ჯიშების ფართო მრავალფეროვნებით.

სამეცნიერო ლიტერატურის (საქართველოს ამპელოგრაფია - ნ. კეცხოველი, დ. ტაბიძე, მ. რამიშვილი, 1960) თანახმად, იმერეთის რეგიონს მიეკუთვნება ვაზის ადგილობრივი 85 ავტოქტონური ჯიშის. თუმცა, დღევანდელი მდგომარეობით, იმერეთის მევენახეობა-მეღვინეობის ზონაში უპირატესად გამოკვეთილია ვაზის შემდეგი წამყვანი ჯიშები:

ადანასური

სინონიმი: მალღარი

ქართული ადგილობრივი წითელყურძნიანი ვაზის ჯიშია. მიეკუთვნება იმერეთის ვაზის ჯიშთა ჯგუფს.

ჯიში ხასიათდება მაღალი მოსავლიანობით (11-12 ტ/ჰა) და საგვიანო სიმწიფით - იმერეთის ზონაში ყურძენი ოქტომბრის დასაწყისში მწიფდება. ყურძნის წვენში შაქრიანობა 21-23%, ხოლო მჟავიანობა 8,1-10,6 გ/ლ ფარგლებშია.

ადანასური საღვინე მიმართულების ვაზის ჯიშია, ღვინო გამოირჩევა სასიამოვნო, ცოცხალი გემოთი.

ცოლიკოური

სინონიმები: ობჩური ცოლიკოური, ცოლიკაური, მეღვინე ცოლიკოური, კობიძის ცოლიკოური, კობახიძის ცოლიკოური;

ცოლიკოური იმერეთის ადგილობრივი თეთრყურძნიანი ვაზის წამყვანი ჯიშია, რომელიც ფართოდ არის გავრცელებული არამარტო იმერეთის მევენახეობა-მეღვინეობის ზონაში, არამედ მთელ დასავლეთ საქართველოში (რაჭა-ლეჩხუმი, გურია, სამეგრელო, აჭარა და აფხაზეთი).

ჯიში ხასიათდება საშუალო ან საშუალოზე მაღალი მოსავლიანობით (საშუალოდ 7-10 ტ/ჰა), ზოგიერთი სოკოვანი დაავადების - ჭრაქის მიმართ გარკვეული გამძლეობით და საგვიანო სიმწიფის პერიოდით. ცოლიკოურის სიმწიფის პერიოდი, დასავლეთ საქართველოში, უპირატესად ოქტომბრის მეორე ნახევრიდან დგება. ნიშანდობლივია, რომ ყურძნის წვენში, ზონების მიხედვით, შაქრიანობა 19-25 %, ხოლო მჟავიანობა 7,5-9,5 გ/ლ-ის ფარგლებშია.

ცოლიკოური მაღალი ხარისხის საღვინე ვაზის ჯიშია, შესაძლებელია დამზადდეს ფართო სპექტრის

ღვინოები, როგორც კლასიკური (ევროპული), ასევე იმერული ტექნოლოგიით. აღსანიშნავია, რომ ცოლიკოურისგან მზადდება ადგილობრივი დასახელების ორიგინალური ღვინოები: მშრალი - „სვირი“ (ციცქასა და კრახუნასთან ერთად) და ნახევრადტკბილი - „ტვიში“.

კუნდა

სინონიმი: კუმსი

ქართული ადგილობრივი თეთრყურძნიანი ვაზის ჯიშია. მიეკუთვნება იმერეთის ვაზის ჯიშთა ჯგუფს და მცირედ არის გავრცელებული იმერეთის მევენახეობა-მეღვინეობის ზონაში. სახელწოდება „კუნდა“, „კუმსი“ ჯიშს მიღებული აქვს მტევნების მეტად კუმსი აგებულების გამო.

ჯიში ხასიათდება საშუალო ან საშუალოზე მაღალი მოსავლიანობით (საშუალოდ 7-9 ტ/ჰა) და საშუალო-საგვიანო სიმწიფით. კუნდას სიმწიფის პერიოდი, იმერეთის ზონაში, ოქტომბრის პირველ ნახევარში დგება. ყურძნის წვენში შაქრიანობა 20-22%, ხოლო მჟავიანობა 7,5-9,0 გ/ლ ფარგლებშია.

კუნდა მაღალი ხარისხის საღვინე ვაზის ჯიშია, ღვინო გამოირჩევა კარგად გამოხატული ჯიშური არომატით და სასიამოვნო მჟავიანობით.

ციცქა

სინონიმები: შანთი, მამალი ციცქა;

ციცქა ქართული ადგილობრივი თეთრყურძნიანი ვაზის ჯიშია, მიეკუთვნება იმერეთის ვაზის ჯიშთა ჯგუფს და გავრცელებულია იმერეთის ზონაში. ცნობილი ისტორიკოსი, ივანე ჯავახიშვილი, მოცემული ჯიშის დასახელებას უკავშირებს მისი სავარაუდო წარმოშობის სოფლების - ციცხე, ციცქიურის სახელწოდებებს.

ვაზის ეს ჯიში ხასიათდება საშუალო ან საშუალოზე მაღალი მოსავლიანობით (საშუალოდ 6-9 ტ/ჰა) და საგვიანო სიმწიფით. ციცქას სიმწიფის პერიოდი, იმერეთის ზონაში, ოქტომბრის მეორე ნახევრიდან დგება. ყურძნის წვენში შაქრიანობა 18-25 %, ხოლო მჟავიანობა 6,9-10,5 გ/ლ ფარგლებშია.

ციცქა მაღალი ხარისხის საღვინე ვაზის ჯიშია, მისგან მზადდება ღვინოები, როგორც კლასიკური (ევროპული), ასევე იმერული ტექნოლო-

გიით. ღვინო გამოირჩევა ნაზი და ჰარმონიული გემოთი, სიხალისით. იგი საქართველოში ერთ-ერთ მიზნობრივ ჯიშს წარმოადგენს ცერიალა ღვინოების წარმოების მიმართულებით. ციცქასგან ამზადებენ ადგილობრივი დასახელების ღვინოს სვირს (ცოლიკოურთან და კრახუნასთან ერთად).

კრახუნა

ქართული ადგილობრივი თეთრყურძნიანი ვაზის ჯიშია, მიეკუთვნება იმერეთის ვაზის ჯიშთა ჯგუფს და გავრცელებულია იმერეთის მევენახეობა-მეღვინეობის ზონაში. აკადემიკოს ივანე ჯავახიშვილის განმარტებით „კრახუნა“ მარცვლის თვისების გამომხატველი იმერული წარმოშობის სიტყვაა - დასავლეთ საქართველოში ამბობენ: „მარცვალი პირში სკდება, კრახუნოს“.

ჯიში ხასიათდება საშუალო მოსავლიანობით (საშუალოდ 6-7 ტ/ჰა) და სხვა ადგილობრივ ჯიშებთან შედარებით, ნაადრევი სიმწიფით. ყურძნის წვენში შაქრიანობა 21-23%, ხოლო მჟავიანობა 7,5-8,5 გ/ლ ფარგლებშია.

კრახუნა მაღალი ხარისხის საღვინე ვაზის ჯიშია: კლასიკური (ევროპული) ტექნოლოგიით დაყენებული ღვინო მოყვითალო-ჩალისფერია, ხასიათდება სისრულით და სასიამოვნო გემოთი, ხოლო, იმერული ტექნოლოგიით დაყენებული ღვინო უფრო მუქად არის შეფერილი და ხასიათდება ჯიშური არომატით. ასევე, შესაძლებელია

მაგარი და სადესერტო ღვინოების დამზადება. კრახუნასგან მზადდება ადგილობრივი დასახელების ღვინო - სვირი (ცოლიკოურთან და ციცქასთან ერთად).

კაპისტონი თეთრი

სინონიმი: კაპისტონი

ქართული ადგილობრივი თეთრყურძნიანი ვაზის ჯიშია, მიეკუთვნება იმერეთის ვაზის ჯიშთა ჯგუფს და მცირედ არის გავრცელებული იმერეთის მევენახეობა-მეღვინეობის ზონაში.

ჯიში ხასიათდება საშუალო მოსავლიანობით (საშუალოდ 6-7 ტ/ჰა) და საშუალო-საგვიანო სიმწიფით. კაპისტონი თეთრის სიმწიფის პერიოდი, შუა და ზემო იმერეთის ზონაში, სექტემბრის ბოლოს და ოქტომბრის დასაწყისში დგება. ყურძნის წვენში შაქრიანობა 20-22 %, ხოლო მჟავიანობა 9 გ/ლ ფარგლებშია.

კაპისტონი თეთრი მაღალი ხარისხის საღვინე ვაზის ჯიშია. კლასიკური (ევროპული) და იმერული ტექნოლოგიით დაყენებული კაპისტონის ღვინო ხასიათდება ორიგინალური შეფერვით, სიხალისით, ალკოჰოლის ნორმალური შემცველობით და მაღალი საგემოვნო მაჩვენებლებით. განსაკუთრებით გამოირჩევა კაპისტონი თეთრისგან დამზადებული ცერიალა ღვინო, დამახასიათებელი მდიდარი ბუკეტით, ნაზი გემოთი და სასიამოვნო, ხალისიანი მჟავიანობით.

ოცხანური საფერე

ქართული ადგილობრივი წითელყურძნიანი ვაზის ჯიშია და გავრცელებულია იმერეთის მევენახეობა-მეღვინეობის ზონაში.

ჯიში ხასიათდება საშუალო მოსავლიანობით (საშუალოდ 6-7 ტ/ჰა) და საგვიანო სიმწიფით. ოცხანური საფერეს სიმწიფის პერიოდი, იმერეთის ზონაში, ოქტომბრის ბოლოს დგება. ყურძნის წვენში შაქრიანობა 20-23%, ხოლო მჟავიანობა 9-10 გ/ლ ფარგლებშია.

ოცხანური საფერე მაღალი ხარისხის საღვინე ვაზის ჯიშია. გამოიყენება ინტენსიურად შეფერილი წითელი ღვინის დასამზადებლად. ღვინო გამოირჩევა ჰარმონიულობით, კარგად გამოსახული ჯიშისთვის დამახასიათებელი არომატით და დაძველების მაღალი პოტენციალით.

ძელშავი

სინონიმი: ძველშავი

ქართული ადგილობრივი წითელყურძნიანი ვაზის ჯიშია, მიეკუთვნება იმერეთის ვაზის ჯიშთა ჯგუფს და გავრცელებულია იმერეთის და რაჭა-ლეჩხუმის მევენახეობა-მეღვინეობის ზონაში. საგულისხმოა, რომ აკადემიკოს ივანე ჯავახიშვილის განმარტებით, ჯიშის დასახელების შემადგენელი სიტყვა „ძელი“ დაახლოებით ჩვ.წ. VI საუკუნემდე ფეხზე მდგომ მოჭურვლ ხეს ნიშნავდა, ხოლო „შავი“ ვაზის ერთწლიანი რქების მოყავისფრო შეფერვის მახასიათებელი უნდა ყოფილიყო. შემდგომ პერიოდში, „ძელი“ მოჭრილი ხის გამომხატველი სიტყვა გახდა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ძელშავი, ერთ-ერთ უძველეს, სავარაუდოდ VI საუკუნეზე უფრო ადრინდელ ჯიშად უნდა იქნას მიჩნეული.

ჯიში ხასიათდება საშუალოზე მაღალი მოსავლიანობით (საშუალოდ 8-10 ტ/ჰა) და საგვიანო სიმწიფით - იმერეთის მევენახეობა-მეღვინეობის

ზონაში ყურძნის კრეფა სექტემბრის ბოლო რიცხვებში იწყება. ყურძნის წვენში შაქრიანობა 20-21%, ხოლო მჟავიანობა 7,5-9,0 გ/ლ ფარგლებშია. ძელშავისაგან ღია წითელი-მოვარდისფრო შეფერილობის, ხალისიანი ღვინო დგება.

მგალობლიშვილი

ქართული ადგილობრივი წითელყურძნიანი ვაზის ჯიშია, მიეკუთვნება იმერეთის ვაზის ჯიშთა ჯგუფს.

ჯიში ხასიათდება საშუალო ან საშუალოზე მაღალი მოსავლიანობით (საშუალოდ 7-8 ტ/ჰა), საგვიანო სიმწიფით - იმერეთის მევენახეობა-მეღვინეობის ზონაში ყურძენი ოქტომბრის დასაწყისში მწიფდება. ყურძნის წვენში შაქრიანობა 21-23%, ხოლო მჟავიანობა 7,5-8,5 გ/ლ ფარგლებშია. მგალობლიშვილი საღვინე მიმართულების ვაზის ჯიშია.

თანამედროვე სამეცნიერო კვლევების (Sargolzaei et al., 2021) თანახმად, მგალობლიშვილი შეფასებული იქნა მევენახეებისათვის კარგად ცნობილი სოკოვანი დაავადების - ჭრაქის (Plasmopara viticola) მიმართ მაღალი გამძლეობის ჯიშად.

სტატის ავტორი ირმა მდინარაძე, ასოცირებული პროფესორი, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი გამოყვანაული ლიტერატურა:

ბ. კეცხოველი, მ. რამიშვილი, დ. ტაბიძე, 1960. საქართველოს ამპელოგრაფია. მ. რამიშვილი, 1986. ამპელოგრაფია. Sargolzaei M., Rustioni L., Cola C., Ricciardi V., Bianco P.A., Maghradze D., Failla O., Quaglino F., Toffolatti S.L. and De Lorenzis C., 2021. Georgian Grapevine Cultivars: Ancient Biodiversity for Future Viticulture. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpls.2021.630122/full> ბ. ცერცვაძე ბ., 1987. საქართველოში გავრცელებული ვაზის ჯიშების სარკვევი. Деметрадзе В.С., Кварацхелия Ф.К., Миротадзе А.В., 1963. Аданасури. В: Ампелография СССР, Малораспространённые сорта винограда, Отв. Ред. Негруль А.М.

ქვევრის ღვინო

უცხოელი ღვინის პროფესიონალები ხშირად აღნიშნავენ, რომ ქართულ ღვინოებს შორის განსაკუთრებულ ინტერესს ქვევრის ღვინო იწვევს. საქართველოში, თითქმის ყველა ღვინის კომპანია, ქვევრის ღვინოს აწარმოებს და მის რეალიზაციას ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზრებზე, მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში ახდენს. სახელმწიფოს მხრიდან განსაკუთრებული ხელშეწყობა აქვთ ქვევრის ღვინის მწარმოებელ მცირე მარნებს. პროდუქციის პოპულარიზაციის მიზნით, სახელმწიფოს მხარდაჭერით, მეღვინე ფერმერები არაერთ პროექტსა და ღონისძიებაში მონაწილეობენ.

ქვევრში ღვინის დაყენება საქართველოში 8 ათასი წლის წინ დაიწყო და ეს ტრადიცია დღემდე გრძელდება. 2013 წელს, ქვევრის ღვინის დაყენების ქართულ ტრადიციულ მეთოდს იუნესკოს (UNESCO) არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსი მიენიჭა, რაც მეთოდის უნიკალურობაზე მიუთითებს და გზავნილია მთელი მსოფლიოსთვის, რომ ღვინო უძველესი ქართული კულტურის შემადგენელი ნაწილია. ეს აღიარება მნიშვნელოვანია ქვევრის ღვინის ცნობადობის ამაღლებისთვის და ხელს უწყობს, ქართული ღვინის პოპულარიზაციას მსოფლიო მასშტაბით.

ქვევრი ღვინის დასაყენებელი და შესანახი უნიკალური თიხის ჭურჭელია. საქართველოში აღმოჩენილი ქვევრის ტიპის უძველესი ჭურჭელი ძვ. წ. VI-V ათასწლეულებს განეკუთვნება. ქართული ქვევრის დღეს არსებული ფორმა ძვ. წ. III-II ათასწლეულში ჩამოყალიბდა. ამ პერიოდამდე, ძირითადად, პატარა ზომის ქვევრები იყო გავრცელებული, რომლებიც სიმაღლეში 1-1,5 მეტრს არ აღემატებოდა, ჰქონდა ბრტყელი ძირი და განიერი მუცელი. ამჟამად, ყველაზე ფართოდ გავრცელებული კვერცხისებური ფორმის ქვევრებია.

ქვევრისთვის საჭირო მასალა თიხა-კირქვას და მცირე რაოდენობით ძვირფას ლითონებს - ოქროს, ვერცხლსა და სპილენძს შეიცავს. კირი, რომელიც ღვინის მჟავასთან რეაქციაში შედის, ერთი მხრივ, ამაგრებს ქვევრის კედლებს, მეორე მხრივ, ბუნებრივი ანტისეპტიკის როლს ასრულებს, რაც მეღვინეობაში, სადაც 400-მდე სახის ბაქტერიაა ცნობილი, მეტად მნიშვნელოვანია. ქვევრის დამზადებას, საშუალოდ, 3 თვე სჭირდება. ძირითადი დრო მის ამოშენებასა და გამრობაზე მიდის. ქვევრების ამოშენების შემდეგ, მათ საგანგებო დუმელში ათავსებენ, სადაც გამოწვის ურთულესი ეტაპი იწყება.

ქვევრის ტევადობა რამდენიმე ასეული ლიტრიდან იწყება და რამდენიმე ტონას აღწევს. ყველაზე გავრცელებულია 1-2-ტონიანი ქვევრები.

განსაკუთრებით დიდი ზომის ქვევრებით კახეთის რეგიონი გამოირჩევა, სადაც 6-8 ტონის ტევადობის ქვევრების ნახვაც შესაძლებელია.

ქვევრში ღვინის დაყენების პირველი და ყველაზე მნიშვნელოვანი წესია ქვევრში ღვინის დაყოფნა თავისივე ჭაჭაზე, როგორც ალკოჰოლური დუდილის, ისე მის შემდგომ პერიოდში.

ქვევრში ღვინის დაყენების ტექნოლოგია საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში განსხვავებულია. მაგალითად, კახეთში, ალკოჰოლურ დუდილში მონაწილეობს ჭაჭის მთლიანი რაოდენობა, ხოლო ღვინის დაყენების იმერული წესი კი, საწინახელიდან ქვევრებში ჩასხმულ ტკბილზე არა ჭაჭის მთლიანი რაოდენობის, არამედ მაქსიმუმ, ერთი მესამედის დამატებას გულისხმობს.

ღვინის თავისივე ჭაჭაზე დასაყენებელი პერიოდის განსაზღვრისთვის, დიდი მნიშვნელობა აქვს ყურძნის ჯიშს, ალკოჰოლური დუდილის ხანგრძლივობას, გარემო პირობებს და სხვა. საშუალოდ, წითელი ღვინო ქვევრებში მხოლოდ ალკოჰოლური დუდილის პერიოდში ჩერდება. ეს შეიძლება იყოს 7-10 დღე ან მაქსიმუმ 2 კვირა. თეთრი ყურძნის შემთხვევაში, ღვინოს ჭაჭაზე გაბაფხულამდე ტოვებენ. ჭაჭაზე დიდი ხნით დაყოფნებული ღვინო იძენს მუქ ჩალისფერ, ოქროსფერ ან ჩაისფერ შეფერილობას, გამჭვირვალეა და კრიალა, ხასიათდება ხილის ტონებით და ტანინების ზომიერი შემცველობით, არის ბუნებრივად სტაბილური.

მიწაში ჩაფლულ ქვევრში ტემპერატურა არ იცვლება და ის, მუდმივად, ღვინის დუდილისთვის საჭირო 13°-15°-ს ინარჩუნებს. მასში ბუნებრივად და ქრონოლოგიურად მიმდინარეობს ის ქიმიური პროცესები, რომლებსაც ქარხნულ წარმოებაში სპეციალური დანადგარები და დანამატები სჭირდება. სანამ ღვინო დადუდიდება, მას ხშირი მორევა, დღეში 4-5-ჯერ, სჭირდება. დუდილის დასასრულს, ყურძნის წიპწები, ჭაჭა და კლერტი დაძირვას იწყებს და ქვევრის ფსკერზე გროვდება. წნევის ზემოქმედებით წიპწას ლექი გადაეფარება, რის შედეგადაც, წიპწა და ღვინო ერთმანეთისგან განცალკევდება.

კახეთში ქვევრები მარანშია ჩაფლული, დასავლეთ საქართველოში კი ღვინოს ჰერმეტიკულად დახურულ ჭურებში (ქვევრი) ღია ცის ქვეშ ინახავენ.

დაცული ტერიტორიების განვითარების მიმართული მიღწეული შედეგები და 2024 წლის გეგმები

ინტერვიუ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარესთან, დავით იოსებაშვილთან

ბატონო დავით, როგორ შეაფასებდით 2023 წელს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიმართულებით?

დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთვის 2023 წელი ძალიან მნიშვნელოვანი იყო არაერთი მიმართულებით, რაც თითოეული თანამშრომლის დამსახურებაა. ჩვენ შევძელით, განგვეხორციელებინა არაერთი მნიშვნელოვანი პროექტი, რომელიც ხელს უწყობს საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარებას და ტურისტების ნაკადის ზრდას, ჩვენს მოსახლეობას კი, დამატებითი შემოსავლის გაჩენის შესაძლებლობას აძლევს.

საქართველოს მთავრობის და პარლამენტის აქტიური მხარდაჭერით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან ერთობლივი მუშაობის შედეგად, წელს, საქართველოს დაცული ტერიტორიების ფართობი რეკორდულად გაიზარდა და ქვეყნის ტერიტორიის 13%-ს აღემატება. 2023 წლის მდგომარეობით საქართველოში უკვე 100 დაცული ტერიტორია გვხვდება, 6 სხვადასხვა კატეგორიის, რაც, დამატებით, მნიშვნელოვანი მიღწევაა.

ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ მიმდინარე და მომდევნო წლებში გაგრძელდება აქტიური მუშაობა დაცული ტერიტორიების გაფართოების მიმართულებით. წელს დაგეგმილია ახალი დაცული ტერიტორიების ჩამოყალიბება გურიაში. ამ მიმართულებით, კვლევები გაგრძელდება სამეგრელოსა და სვანეთში.

ქვეყანაში დაცული ტერიტორიების შექმნა ნამდვილად მნიშვნელოვანია, ამით ხდება იმ უნიკალური ბუნების დაცვა და შენარჩუნება, რაც ჩვენ სამშობლოს გააჩნია. თუმცა, ალბათ არსებობს გარკვეული წინააღმდეგობებიც ადგილობრივების მხრიდან, ვიდრე რეალურად გაეცნობიან დაცული ტერიტორიის შექმნის არსს. როგორ უმკლავდებით აღნიშნულ წინააღმდეგობებს?

ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნას, როგორც წესი, ახლავს საზოგადოების წინააღმდეგობა იმ გარკვეული აკრძალვებიდან გამომდინარე, რომელიც მანამდე არ იყო, როგორც არის ნადირობა, თევზაობა და ასე შემდეგ. ჩვენთვის ეს სრულებით გასაგებია, თუმცა მნიშვნელოვანია ის, რომ დაცული ტერიტორიის დაარსებიდან უმოკლეს დროში, დაახლოებით 2 წელიწადში, მოსახლეობა გრძნობს სარგებელს, აქტიურად გრძნობს თავს იმ შესაძლებლობების წყალობით, რასაც დაცული ტერიტორიის განვითარება სთავაზობს და პირიქით, აქეთ გვიჭერენ მხარს და გვეხმარებიან სხვადასხვა პროექტების ფარგლებში. მსგავსი შემთხვევები იყო მარტვილში, თუშეთში, მტირალაზე, თუმცა დღეს სულ სხვა სურათს ვხედავთ:

თუშეთის დაცული ტერიტორიების მიმდებარე სოფლებში, ადგილობრივი მოსახლეობის საჭიროებებიდან გამომდინარე, განხორციელდა სოციალური და ინფრასტრუქტურული პროექტები, შეიცვალა სოფლების წყლის სისტემა, მოხდა

სამედიცინო აღჭურვილობის და მედიკამენტების შექმნა, მოეწყო სათბურები, ჩატარდა მოსახლეობისთვის სხვადასხვა სახის ტრენინგები ტრადიციული მეურნეობის სისტემის, ეკოლოგიურად სუფთა კარტოფილის წარმოების, მატყლის გადამუშავების განვითარების ხელშეწყობად, ტრენინგები ტურიზმისა და სოფლის მეურნეობის, ხის რესურსების მდგრადი გამოყენების შესწავლის (ხის სუვენირების დამზადება) მიმართულებით, მაჭახელას დაცულ ტერიტორიაზე განხორციელდა არაერთი მნიშვნელოვანი სოციალური პროექტი: მოხდა თხილის ნაჭუჭის გამოყენების დანერგვა გასათბობ საშუალებად, მოხდა ბიომასის ბრიკეტების და მზის ენერჯის გამოყენება წყლის გასაცხელებლად, განვითარდა სასტუმრო სახლები, მოხდა თაფლის წარმოების ხელშეწყობა, დამონტაჟდა ელექტრო ღობეები.

ფშავ-ხევსურეთის ეროვნული პარკის დაარსების შემდგომ, აღდგა საფეხმავლო და საცხენოსნო ბილიკი ომალოსა და შატილს შორის, ადგილობრივი მოსახლეობის საჭიროებებიდან გამომდინარე, განხორციელდა სოციალური და ინფრასტრუქტურული პროექტები, რომლითაც 13 სოფლის 450-მდე ადგილობრივმა მაცხოვრებელმა ისარგებლა, განხორციელდა სასმელი წყლისა და საფეხმავლო ხიდების რეაბილიტაცია, გამოიცვალა ელექტრო სადენები. ძალიან დიდი სიაა იმ სარგებლის, რაც სხვადასხვა დაცული ტერიტორიის შექმნით და განხორციელებული პროექტებით მიიღო მიმდებარედ მხვობრებმა მოსახლეობამ.

დაცული ტერიტორიების სააგენტო ქვეყანაში ეკოტურიზმის განვითარების კუთხით მომუშავე ერთ-ერთი წამყვანი უწყებაა. ამ კუთხით რა სიახლეები შესთავაზებთ ვიზიტორებს გასულ წელს?

დიახ, ეკოტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა ჩვენი საქმიანობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია და ამ მიმართულებითაც გვქონდა მნიშვნელოვანი სიახლეები. 2023 წელს, საქართველოში პირველად, მარტვილის კანიონსა და ოკაცეს (კინჩხა) ჩანჩქერზე მოეწყო 3D განათების სისტემები, რამაც ვიზიტორებს დამის საათებში მოგზაურობის საშუალება მისცა და კიდევ უფრო პოპულარული გახადა აღნიშნული დაცული ტერიტორიები.

განახლდა და განვითარდა სხვადასხვა ეკოტურისტული მიმართულებები და სერვისები: აშენდა 32 ახალი ეკოტურისტული კოტეჯი, სრული რეაბილიტაცია ჩაუტარდა სათაფლიასა და პრომეთეს მღვიმის ინფრასტრუქტურას, შეიცვალა გარე განათების სისტემები, სათაფლიაში მოეწყო დინოზავრების ახალი პარკი, განახლდა პანორამული გადასახედი და მუზეუმი, დასრულების ეტაპზე უპრეცედენტო, 1 200 კმ-მდე სიგრძის, თანამედროვე სტანდარტის შესაბამისი, საფეხმავლო ბილიკების და თანმდევი ტურისტულ-რეკრეაციული ინფრასტრუქტურის მოსაწყობი სამუშაოები 15 დაცულ ტერიტორიაზე, საიდანაც 750 კმ-ზე მეტი სიგრძის ბილიკები უკვე დასრულებულია. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ჯუთა-როშა- ომალოს დამაკავშირებელი პროექტი, რომელიც მოიცავს: 220 კმ სიგრძის საფეხმავლო ბილიკების ქსელის, 64 საფეხმავლო ხიდის და 7 სამთო თავშესაფრის (მთის ქოხები) მოწყობას.. აღნიშნულმა სიახლეებმა მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი ვიზიტორთა რაოდენობის ზრდას და 2023 წელს საქართველოს დაცულ ტერიტორიებს 1 100 000- მდე ვიზიტორი ესტუმრა.

დაცული ტერიტორიების სააგენტო ეკოტურიზმის განვითარების მიმართულებით მუშაობას აგრძელებს და, მომდევნო წელს, კიდევ არაერთ მნიშვნელოვან პროექტს შესთავაზებს ვიზიტორებს.

როგორ აისახება საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარების კუთხით?

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო და დაცული ტერიტორიების სააგენტო, წლების განმავლობაში, აქტიურად მუშაობს დაცული ტერიტორიების საერთაშორისო მხარდაჭერის გაძლიერებაზე. დასრულებული და დაგეგმილი პროექტების განხორციელებაში, უმნიშვნელოვანესია მათი წვლილი. სააგენტოს საგრანტო პროგრამის ღირებულება უპრეცედენტოდ მაღალია და 100 მილიონ ლარს აღემატება. მსურს კიდევ ერთხელ განსაკუთრებული მადლობა გადავუხადო მათ.

ფინანსური მხარდაჭერის გარდა, საერთაშორისო მხარდაჭერა გულისხმობს საუკეთესო ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარებასა და საქართველოს დაცულ ტერიტორიაზე დანერგვას. დონორი ორგანიზაციების გვერდში დგომით, საქართველოს დაცული ტერიტორიების ინფრა-

სტრუქტურა მოწყობილია საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად. ჩვენ შევძელით, რომ დაცული ტერიტორიების ვიზიტორებს სტუმრობისას ხვდებოდნენ საერთაშორისო სტანდარტის შესაბამისი ვიზიტორთა ცენტრი, მარკირებული ბილიკები, სერვისები და სხვა.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია გერმანიის განვითარების ბანკის (KfW), კავკასიის ბუნების ფონდის (CNF), გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP), გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის (GEF), შვედეთის მთავრობის, ევროკავშირის (EU), აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID), მუნიციპალური განვითარების ფონდის (MDF), მსოფლიო ბანკის, ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) მხარდაჭერა.

ეკოტურიზმის განვითარების გარდა, საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე მნიშვნელოვანი პროექტები ხორციელდება ბიომრავალფეროვნების დაცვა/ შენარჩუნების მიმართულებით. როგორი იყო მიმდინარე წელი ამ თვალსაზრისით?

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს პირველადი და უმნიშვნელოვანესი დანიშნულება არის უნიკალური ბიომრავალფეროვნების დაცვა, შენარჩუნება და მონიტორინგი. სწორედ საქართველოს უნიკალური ბიომრავალფეროვნება ხდის თითოეულ დაცულ ტერიტორიას მიმზიდველს და განსაკუთრებულს.

ამ კუთხით 2023 წელი საკმაოდ მნიშვნელოვანი

იყო სააგენტოსთვის. აღსანიშნავია საქართველოს წითელი ნუსხით დაცულ იშვიათ და გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფ ცხოველთა 15-მდე სახეობაზე მაღალი სამეცნიერო ღირებულების მქონე კვლევა-მონიტორინგი, რომელიც 2023 წელს განხორციელდა. კვლევების შედეგად დადგინდა დაცულ ტერიტორიებზე გავრცელებული სახეობების პოპულაციების რიცხოვნობის სტაბილურობა და ზრდის ტენდენციები. მომზადდა შესაბამისი ანგარიშები და რეკომენდაციები სამომავლო კონსერვაციული ღონისძიებების განსახორციელებლად.

რა სიახლეებს უნდა ველოდოთ დაცული ტერიტორიების სააგენტოსგან 2024 წელს?

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიმდინარე და დაგეგმილი პროექტები მასშტაბური და ამბიციურია. საქართველოში ეკოტურიზმი დღითიდღე ვითარდება და პოპულარული ხდება. ამ მიმართულებით დაცული ტერიტორიების სააგენტოს არაერთი მნიშვნელოვანი პროექტი აქვს დაგეგმილი.

ასეთი მაგალითია ბალდის კანიონი, რომელიც მიმდინარე ეტაპზე დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ერთ-ერთი ყველაზე დიდი პრიორიტეტია. ბალდის კანიონი, ესაა ჯერ კიდევ აღმოუჩენელი სილამაზე საზოგადოებისთვის, რომელიც ცალსახად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მხოლოდ ერთეული ადამიანისთვისაა ცნობილი, ძირითადად ადგილობრივისთვის.

ბალდის კანიონის შემთხვევაში, ვფიქრობთ,

მოხდეს იმ მინიმალური ინფრასტრუქტურის განვითარება, რაც სრულ ჰარმონიაშია ეკოტურიზმის განვითარებასთან, ასევე, საზოგადოებას მივცეთ საშუალება წვდომა ჰქონდეს ამ ტერიტორიასთან: მოვაწყოთ საინტერესო ატრაქცია, რომელიც, ერთი მხრივ, მოგზაურობის, მეორე მხრივ, კი ახალი შთაბეჭდილების შექმნის შესაძლებლობას მისცემთ, რაც სწორედ საზოგადოების ინტერესს წარმოადგენს.

ბალდის კანიონზე შეიქმნება პირველი როლერი, რომელიც სრულად იქნება ადაპტირებული შშმ პირებისთვის და უკვე საზოგადოების უფრო ფართო მასებს მიეცემა საშუალება ბუნებით დატკბნენ, შეიქმნება ბილიკები.

ჩვენი ამოცანაა, პირველ რიგში, მოვახდინოთ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება ამ სა-

იტის შესახებ და პოპულარიზაცია, შემდეგ კი ადგილობრივ მოსახლეობას მივცეთ ახალი შესაძლებლობები განვითარონ ეს ტერიტორიები, სხვადასხვა მომსახურების შეთავაზებითა და გაწევით. ჩვენ მზად ვართ მათთან ერთად ვიმუშაოთ ტრენინგების კუთხით, მცირე გრანტების მოზიდვის შესაძლებლობებზე რათა მცირე ბიზნესის განვითარება დაიწყოთ და ის საუკეთესო პრაქტიკა, რაც მარტვილის კანიონზე, მტირალას ეროვნულ პარკში და სხვა დაცულ ტერიტორიებზეა, მოხდეს ბალდის კანიონზეც.

ვიმედოვნებთ, რომ მომავალი წელი, ტურისტული თვალსაზრისით, კიდევ უფრო აქტიური იქნება. საქართველოს დაცული ტერიტორიები ვიზიტორებს დაუვიწყარი და მრავალფეროვანი სერვისებით უმასპინძლებს.

გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის სხდომაზე ნოე მეგრელიშვილი ჰაერის კონვენციის აღმასრულებელი ორგანოს ბიუროს ვიცეთავმჯდომარედ მეორე ვადით აირჩიეს

ქალაქ ჟენევაში გამართულ გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის „შორ მანძილებზე ჰაერის ტრანსსასაზღვრო დაბინძურების შესახებ“ კონვენციის (ჰაერის კონვენცია) აღმასრულებელი ორგანოს 43-ე სხდომაზე, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტის ატმოსფერული ჰაერის სამმართველოს უფროსი ნოე მეგრელიშვილი კონვენციის აღმასრულებელი ორგანოს ბიუროს ვიცეთავმჯდომარედ მეორე ვადით აირჩიეს. ნოე მეგრელიშვილი აღნიშნული პოსტი პირველად, 2021 წელს, ორი წლის ვადით დაიკავა.

ჰაერის კონვენცია აერთიანებს აშშ-ს, კანადას, ევროპის, კავკასიის და შუა აზიის ქვეყნებს. კონვენციის ფარგლებში, საერთაშორისო დონეზე ატმოსფერული ჰაერის დაცვის მიზნით მიმდი-

ნარეობს მსოფლიოში მოწინავე სამეცნიერო და პოლიტიკური საქმიანობა.

აღსანიშნავია, რომ საქართველო, ჰაერის დაცვის მიმართულებით გატარებული ღონისძიებებით, ერთ-ერთი მოწინავე ქვეყანაა აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიისა და შუა აზიის რეგიონში. ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით, ბოლო წლებში, განხორციელდა არაერთი უმნიშვნელოვანესი ღონისძიება, მათ შორის: საწვავის ხარისხის ევრო 5 სტანდარტამდე გაუმჯობესება, ავტომობილების გამონაბოლქვის გზაზე კონტროლის შემოღება, ავტომობილების ემისიის ევრო 5 სტანდარტის დაწესება, ავტომობილების ტექნიკური ინსპექტირების სისტემის გაუმჯობესება, სამრეწველო გაფრქვევების შემცირება, საზოგადოებრივი ტრანსპორტის გაუმჯობესება, ფეხით და ველოსიპედით გადაადგილების ხელშეწყობა და ა.შ.

საგაზაფხულო სამუშაოები თავთავიან კულტურებში

თავთავიანი კულტურების გამოყენება, ძირითადად, ორი მიმართულებით ხდება - ადამიანის საკვებად და ცხოველთა საკვებად. მოთხოვნილებიდან გამომდინარე,

ხორბლის კულტურა პირველ ადგილზე დგას და შეუცვლელია ადამიანის რაციონში. ცხოველთა კვებაში ქერს, ტრიტიკალეს და შვრიას განსხვავებული მიზნით იყენებენ. ქერს განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს მელიორაციაში ბეკონის და მალახარისხიანი ხორცის მისაღებად. ტრიტიკალეს მეცხოველეობაში ორი მიმართულებით გამოიყენებენ - სამარცვლედ, როგორც მალაყუათიანი საკვები და მწვანე მასის მისაღებად. მისი მწვანე მასის მოსავალი 40-50 ტ/ჰა-ს აღემატება. ასეთივე მოთხოვნაა შვრიაზე, რომლის მარცვლის მოსავლიანობა გაზრდილია 3.5-4.5 ტ/ჰა-მდე (კიში „არგო“), მწვანე მასის მოსავალი 50-60 ტ/ჰა-მდე.

მიუხედავად ასეთი მნიშვნელობისა, საჭექტარო მოსავლიანობა საქართველოში დაბალია და ევროპულ მონაცემებს ჩამოუვარდება. მოსავლიანობის გაზრდისთვის, გარდა საწარმოო ჯიშების შერჩევისა, მნიშვნელოვანია ნათესის მოვლის ღონისძიებების დროული და ხარისხიანი ჩატარება, განსაკუთრებით კი მნიშვნელოვანია საგაზაფხულო სამუშაოები.

საგაზაფხულო სამუშაოები, კლიმატური პირობებიდან გამომდინარე, იწყება თებერვლის პირველი ნახევრიდან. მნიშვნელოვანია ნათესის მდგომარეობის შეფასება. ნათესი უნდა გამოიყურებოდეს ჯანსაღად, ფარავდეს ნიადაგს მთლიანად მოყვითალო-მომწვანო შეფერვით. მნიშვნელოვანია შემოდგომის ბარტყობის განსაზღვრა, ამისათვის საჭიროა ტიპური ადგილიდან 1 მ² ფართობზე დავითვალთ მცენარეთა რაოდენობა.

ერთგვაროვანი ნათესის შემთხვევაში, საკმარისია ორი ადგილის შერჩევა. არათანაბარი ნათესის დროს, საანალიზო ფართობი უნდა გაიზარდოს (5-6 მ²). თუ მცენარეთა რაოდენობა 200-225-ია, ნათესი აკმაყოფილებს მოთხოვნას. განოყიერება ჩატარდება წინასწარ შედგენილი (ნიადაგის ანალიზი) გრაფიკის მიხედვით. თუ მცენარეთა რაოდენობა მერყეობს 170-200-ის ფარგლებში, აუცილებელია აზოტიანი სასუქის ნორმების 20-30%-ით გაზრდა. 1 მ²-ზე 150-ზე ნაკლები განსაზღვრა. ტემპერატურული რეჟიმის

კლები მცენარის შემთხვევაში მოსავლის მიხედვით აუცილებელია, სარწყავ პირობებში დამატებითი რწყვა და სასუქების მკვეთრი დოზებით შეტანა. მეჩხერი ნათესის გასაუმჯობესებლად, სასუქების შეტანისთანავე საჭიროა ნათესის დაფარვა მსუბუქი კბილების მქონე ფარცხით. მწკრივების გარდი-გარდმო დაფარვა ახლადშეტანილ სასუქს აქცევს ნიადაგის ტენიან ფენაში, რაც აადვილებს მცენარის მიერ მის შეთვისებას, აფხვიერებს ნიადაგს და ხელს უწყობს ჯეჯილის განახლებულ ბარტყობას, ანადგურებს სარეველებსა და, რაც მთავარია, ხელს უწყობს ნიადაგში ტენის შენარჩუნებას. მცენარეების ნაკლებად დაზიანების მიზნით, ჯეჯილის ფარცხვა ტარდება დაბალ სიჩქარეზე. ნათესების საგაზაფხულო დაფარვა 0.2-0.3 ტონით ზრდის მარცვლის საჭექტარო მოსავლიანობას. თანამედროვე ინტენსიური ტექნოლოგიების მოთხოვნით 1 მ² ფართობზე პროდუქტიულ ღეროთა რაოდენობა უნდა იყოს 700-დან 1000 ღერომდე. როცა მცენარეთა რაოდენობა 220-ია, საშუალო ბარტყობა 3-4 ცალი, ეს იმას ნიშნავს, რომ პროდუქტიული ღეროების რაოდენობა 660-დან 880-მდეა. ასეთ შემთხვევაში მოსავალი 6.5-8.5 ტ/ჰა-მდე მერყეობს. საგაზაფხულო აუცილებლად უნდა შევუქმნათ მცენარეს პირობები ასეთი მაჩვენებლების მისაღებად. ამ საკითხში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანია სასუქის შეტანის პერიოდის ბუსტი განსაზღვრა. ტემპერატურული რეჟიმის

გარდა, ყურადღება უნდა მივაქციოთ მცენარის მდგომარეობას. სასუქის შეტანა უნდა მოხდეს, მაშინ, როდესაც მცენარის მიწისზედა ნაზარდი ნახევარი (ქვედა ნაწილი) მწვანეა, ნახევარი კი ყვითელი (ზედა ნაწილი).

მნიშვნელოვანია სასუქის შერჩევა. უფრო ხშირად წარმოებაში იყენებენ გრანულირებულ სასუქს. ასეთ შემთხვევაში აუცილებელია, სასუქის შეტანის შემდეგ მოხდეს ან მორწყვა, ან ნიადაგში ჩაკეთება, წინააღმდეგ შემთხვევაში, სასუქის (აზოტის) 30-40% იკარგება. თანამედროვე ტექნოლოგიით უმჯობესია სასუქის შეტანა მოხდეს თხევადი სახით. ამ შემთხვევაში დანაკარგი ნულის ტოლია. გაითვალისწინეთ, რომ დღეს არსებული სასუქები, თითქმის ყველა, წყალში ხსნადია. სასუქების შერჩევის დროს გაითვალისწინეთ მისი პროცენტული შემადგენლობა. საგაზაფხულო უმჯობესია აზოტით მდიდარი სასუქის გამოყენება.

სამუშაოები, საქართველოში სასუქის შეტანა საგაზაფხულო მხოლოდ ერთხელ ხდება, იშვიათად ორჯერ. თანამედროვე მოთხოვნების მიხედვით, სასუქის შეტანა უნდა მოხდეს მცენარის მოთხოვნის შესაბამისად. ერთი შეტანა ბარტყობის გასაძლიერებლად ხდება, მომდევნო საჭიროა სწრაფი აღერებისათვის, მესამე დათავთავებისათვის, მეოთხე ყვავილობისათვის, მეხუთე მარცვლის ხარისხობრივი მაჩვენებლების გასაუმჯობესებლად. თუ კლიმატურ პირობებსაც გავითვალისწინებთ, 2-3 შეტანა შეიძლება აუცილებელი გახდეს. ასეთი ტექნოლოგიის განხორციელებისათვის აუცილებელია დროების გამოყენება. დღეისათვის, თხევადი სასუქის შეტანა საგაზაფხულო აუცილებლად ორჯერ ან სამჯერ უნდა მოხდეს.

სასუქების გამოყენება დაკავშირებულია ხარჯებთან, რომელთა გაღება ქართველ ფერმერთა უმრავლესობას არ შეუძლია. აგროტექნოლოგიური პროცესების დარღვევის გამო კი მოსავლიანობა მკვეთრად ეცემა და შესაძლებელია ვერ დაფაროს გაწეული ხარჯები. დაკვიანებით შეტანილი ფოსფორიანი სასუქის ანაზღაურება

3-4-ჯერ დაბალია. გამოკვება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მარცვლის ხარისხის განვითარებაში. უკანასკნელ პერიოდში საქართველოს ფერმერები აღმოჩნდნენ გადაუჭრელი პრობლემის წინაშე. მათ მიერ მიღებული მოსავალი ძირითადად უხარისხოა, წებოგვარის დაბალი შემცველობის გამო და წისქვილომბინატები უარს ამბობენ ასეთი ხორბლის შესყიდვაზე. მეცნიერულად და პრაქტიკულადაც დადასტურებულია, რომ საგაზაფხულო ფოთლიდან კვებით სრულიად ადვილი მისაღწევია ხარისხიანი მარცვლის მიღება. ასეთი გამოკვებით შესაძლებელია მივიღოთ ხარისხიანი ხორბლის მარცვალი წებოგვარის შემცველობით 25-35%.

საშემოდგომო ხორბლის ჯეჯილი საგაზაფხულო შეიძლება დაიფარცხოს, რის შედეგადაც იმლება ნიადაგის ქერქი, მცენარეებს სცილდება გამხმარი ნაწილები, იქმნება ნორმალური პირობები ხორბლის მცენარეთა ზრდა-განვითარებისათვის. თავის დროზე დაფარვა მნიშვნელოვნად ამცირებს წყლის აორთქლებას, ღონისძიება ტარდება იმ დროს, როდესაც ნიადაგი კარგად ფხვიერდება, არ იზილება გადაჭარბებული ტენიანობისგან და არ იმტვერება გამოშრობის გამო.

საგაზაფხულო სამუშაოებში მნიშვნელოვანია ნათესის მორწყვა. სამუშაოდ, თავთავიანი კულტურებისათვის სარწყავ ზონებს ნაკლებად იყენებენ. საშემოდგომო თავთავიანი ვეგეტაციის პერიოდში მნიშვნელოვნად მეტ წყალს მოითხოვს, ვიდრე საგაზაფხულო ხორბალი. ეს დაკავშირებულია იმასთან, რომ საშემოდგომო ხორბალს ახასიათებს უფრო გრძელი სავეგეტაციო პერიოდი და იძლევა უფრო მეტ მოსავალს. ტენზე მოთხოვნა დამოკიდებულია მცენარის ზრდის ინტენსივობაზე, განვითარების სიძლიერეზე, ნიადაგში ტენის არსებობაზე, ტემპერატურაზე, ჰაერის ფარდობით ტენიანობაზე, განათებაზე, ფესვთა სისტემის განვითარებაზე, საკვები ნივთიერებების უზრუნველყოფაზე და სხვა ფაქტორებსა და პირობებზე.

საშემოდგომო თავთავიანი კულტურები, როგორც წესი, ითვლება ტენგამძლე, გვალვაგამძლე კულტურებად, მაგრამ არის პერიოდები, როდესაც მცენარეები მოითხოვენ წყლის გარკვეულ რაოდენობას. ურწყავ პირობებში წყლის რეგულირება უნდა მოხდეს ნათესის სიხშირით და ცვარის რეგულირებით. აზოტიანი სასუქების გამოყენების კოეფიციენტი მკვეთრად იზრდება მაღალი ცვარისანობის პერიოდში, რაც ყურადღება მისაქცევია. ურწყავ პირობებში ძალიან ეფექტურია ფოთლიდან კვების გამოყენება. ამასთან დაკავშირებით უკვე ვისაუბრეთ, მაგრამ ტენიანობის შესანარჩუნებლად ძალიან კარგი საშუალებაა. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მისი გამოყენება თესლის ფორმირების და რძისებურ სიმწიფეში. ამ დროს, ცხელ ამინდში, ხსნარის შეტანა ხორბალში ახდენს მიკროვი-

მატის შექმნას და ძლიერდება ფოტოსინთეზის პროცესი. ეს კი საშუალებას იძლევა მივიღოთ ამოვსებული და მძიმე მარცვალი. სარწყავ პირობებში უფრო მარტივია ტენიანობის მართვა. გაზაფხულზე მორწყვა საშუალებას იძლევა გავზარდოთ ბარტყობა. აღერება-დათავთავების პერიოდი და მარცვლის ფორმირება მოითხოვს დიდი რაოდენობით წყალს.

საგაზაფხულო სამუშაოებში მნიშვნელოვანია სარეველებისგან ნათესების დაცვის ღონისძიებათა შემუშავება. ამ დროს მთავარია სწორად შეფასდეს დასარეველიანების ხარისხი. აქაც საჭიროა აღრიცხვა მოხდეს 1 მ² ფართობზე. თუ ამ ფართობზე სარეველების რაოდენობა აღემატება 120 ცალს, გვაქვს ძლიერი დასარეველიანება. მცირე დასარეველიანების დროს, სარეველების რიცხვი არ უნდა აღემატებოდეს 50-ს. მნიშვნელოვანია სახეობრივი შემადგენლობის განსაზღვრაც. სუსტად დასარეველიანების შემთხვევაში, საჭიროა მოსავლიანობა მცირდება 6-8%-ით, ხოლო ძლიერი დასარეველიანებისას - 25-30%-ით და მეტადაც. ამიტომ სარეველებთან ბრძოლა მოსავლიანობის გაზრდის მეტად მნიშვნელოვანი და ეფექტური ფაქტორია.

გასათვალისწინებელია ორი მომენტი: პირველი - განსაკუთრებული ღონისძიებების ჩატარება ნიადაგის გასასუფთავებლად შემოდგომაზე და მეორე - გაზაფხულზე ჰერბიციდების შეტანა განსაკუთრებული სიზუსტით. ერთი დღის დაგვიანებამაც კი შეიძლება მოსავლის დიდი დანაკარგი გამოიწვიოს. გაზაფხულის ღონისძიებები ფაქტობრივად უნდა იყოს პრევენცია და არა სარეველებთან ბრძოლა.

მომამთრე და საშემოდგომო სარეველების მოსასობად, საშემოდგომო ხორბლის მცენარეთა აღმოცენებამდე, ზოგიერთ მიკრო-რეგიონში რეკომენდებულია ძლიერი ჰერბიციდების შეტანა. ძლიერი ჰერბიციდები გამოირჩევა მაღალი ეფექტურობით და ასუფთავებს ნათესებს

სარეველებისგან 90-95%-ით და უზრუნველყოფს მარცვლის მოსავლის მატებას 0,30-0,59 ტონამდე ჰექტარზე. ჰერბიციდებს, როგორც წესი, ასხურებენ ბარტყობის ფაზაში, მაშინ, როდესაც ჰერის ტემპერატურა მიაღწევს 12-15°C-ს, უფრო ადრე შესხურება უარყოფითად მოქმედებს მცენარის შემდგომ განვითარებაზე. ამ უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან ასაცილებლად, წარმატებით შეიძლება გამოვიყენოთ თხევადი სასუქები. ასეთი სასუქების შერევით ჰერბიციდის ხსნარში, მცენარეზე გავლენა მკვეთრად მცირდება. კარგ ეფექტს იძლევა თხევადი სასუქი ორგანიკა და ბლეკ ჰევი.

ხორბლის მცენარე ზრდა-განვითარების პერიოდში შეიძლება დაზიანდეს სხვადასხვა სახის დაავადებებით, რომლებიც დიდ ზიანს აყენებს ნათესებს, მკვეთრად ამცირებს მოსავალს და უარესდება მარცვლის ხარისხობრივი მაჩვენებლები. სუსტდება მცენარეთა განვითარება, შეიძლება გამოიწვიოს მცენარეთა დაღუპვა.

ხორბლის მცენარის ჟანგოვანი დაავადებების განვითარებისათვის ყველაზე კრიტიკული პერიოდია, თავთავის ვაგინიდან გამოსვლიდან ყვავილობამდე ფაზები. ამ პერიოდში ხდება მოსავლის 80%-ის ჩამოყალიბება. რაც უფრო ადრეულ ფაზაში ვლინდება დაავადება, მით მეტია ეპიდემიის წარმოქმნის საფრთხე და მოსავლის დანაკარგი.

სოკოვანი დაავადებებისა და ჟანგას წინააღმდეგ, აღერების ბოლოს - დათავთავებამდე ნათესი უნდა დამუშავდეს ფუნგიციდებით. მოსავლის დაცვის მიზნით, დაავადების პირველი სიმპტომების გამოჩენისთანავე საჭიროა ქიმიური საშუალებების გამოყენება.

სოკოვან ავადმყოფობებთან ბრძოლის ღონისძიებებიდან, მათი ორბინიანობის გამო, დიდი მნიშვნელობა აქვს შუალედურ მკვებავი მცენარეების მოსაპობას, მაღალი აგროტექნიკური ღონისძიებების ჩატარებით.

ბოლო ორი წელია ხორბალს მნიშვნელოვან ზიანს აყენებს მავნებლები. ნაწილი მწერებისა ხორბლის მცენარეს აზიანებს წუწნით, ნაწილი კი ღრღნით. განსაკუთრებით ზიანის მომტანია მინდვრის და ტყის თავგების მომრავლება. ყოველივე ამის ცოდნას მნიშვნელობა აქვს ბრძოლის ქიმიური ღონისძიებების გამოყენების დროს, რადგან ნაწილი პესტიციდებისა მოქმედებს კონტაქტური, ნაწილი კი სისტემური გზით.

გაზაფხულზე, საშემოდგომო ხორბლის ნათესებში, მარცვლოვანთა მავნებლების აღმოჩენის შემთხვევაში, მავნებლების წინააღმდეგ ტარდება ინსექტიციდების შესხურება, ასეთი წამლობა საჭიროების შემთხვევაში შეიძლება განმეორდეს. დღეისათვის, თავთავიან კულტურებში მავნებლების წინააღმდეგ შეიძლება გამოვიყენოთ ინსექტიციდები, რომლებიც ცხრილში არის მოცემული.

მავნებლები და მათი წინააღმდეგ გამოსაყენებელი ინსექტიციდები	
მავნებელი	პრეპარატი და ხარჯვის ნორმა
მავნე კუსებურა, თრიფსები, ჭიჭინობელები, ხოჭოები, რწყილები, ჭია-წურბელა, პურის ხერხიები, ბუგრები (ვირუსული დაავადებების გადამტანები)	ინსექტიციდი: ბი-58 ახალი 0,8-1,2 ლ/ჰა, პროტეუსი 0,5-0,75 ლ/ჰა, ან ფიური (იგივე არივი და შერპა) 0,1 ლ/ჰა, ან ფასტაკი 0,1-0,15 ლ/ჰა, ან დეცის ფლუქსი 0,25 ლ/ჰა, ან კარატე-ზეონი 0,2 ლ/ჰა, ან ალპაკი 0,15 ლ/ჰა, ან ნურელ დ 0,75-1 ლ/ჰა, ან გრანდ დ 0,75-1 ლ/ჰა, ან ბიოლოგიური ინსექტიციდები: ლეპიდინი 2-3 ლ/ჰა, ან ლეპიდოციდი 1 კგ/ჰა, ან დელფინი 1კგ/ჰა (შესხურება ვეგეტაციის პერიოდში 100 თავთავზე 20 მატლის არსებობისას საგაზაფხულო ხორბალში მარცვლეულის ხვარტის წინააღმდეგ) საშუალო ხსნარი: 250-350 ლ/ჰა
მღრღნელი - (მემინდვრია, ამიერკავკასიური და რუხი ზაზუნელა, ტყის თავი)	როდენტიციდი: კლერატი (3 კგ/ჰა, 5გ/სოროზე, 0,05% მისატყუარზე), ან თუთიის ფოსფიდი (2,5-5% შემცველობა მისატყუებელში, 8-10 გრ მზა პრეპარატი სოროზე), ან ანტიკოაგულანტები ბროდიფაკუმი 2კგ/ჰა, ან შტორმი 0,5-1 ტაბლეტი სოროზე (ხელით შეტანა სოროებში), ან ბიოპრეპარატი ბაქტეროდეციდი 1-4 კგ/ჰა.

თავთავიან კულტურებში საგაზაფხულო სამუშაოების დროული და ხარისხიანი ჩატარება საშუალებას მოგვცემს, ჯერ ერთი, გამოვასწოროთ ზამთრის პერიოდში კლიმატური პირობებით გამოწვეული ნაკლოვანებები და მეორე, უზრუნველყოთ მაქსიმალურად მაღალი და ხარისხიანი მოსავლის მიღება.

ვაშლის ნაცარი

გამომწვევი სოკო - Podospharea leucotricha Salm.

ნაცრით დაავადებული ორგანოების (ფოთლები, ყლორტი, ყვავილი, მკვავი ნაყოფი) ზედაპირზე ჩნდება ნაცრისფერი ფიფქი.

დაავადების შედეგად, ახალგაზრდა ფოთოლი კოვზისებურად იზნიქება - იხვევა მთავარი ძარღვის გასწვრივ. იგი კიდებიდან იწყებს ხმობას და ცვენას. ყლორტები თავდაპირველად იფარება თეთრი, ხოლო შემდეგ მონაცრისფრო ფერის ფიფქისაგან შემდგარი ლაქებით. დროთა განმავლობაში, ლაქები ერთმანეთს უერთდება და ფიფქი სრულად ფარავს ყლორტების ზედაპირს.

ძლიერ დაზიანებულ ყლორტებზე არსებული ფოთლები ხმება და ცვივა. დაზიანებული ყვავილის კვირტი გვიან იხსნება და ნელა ვითარდება. დაავადებულ ყვავილელებზე ნაყოფი ვეღარ ვითარდება. ნაცრით დაზიანებული ნაყოფი იფარება ფიფქის თხელი ფენით, რაც ანელებს განვითარებას.

ნაცრის დროს ავადდება ახალგაზრდა, განვითარებადი ქსოვილები, ამიტომ ვეგეტაციის დასაწყისში მისი გამოჩენა ძალზე სახიფათოა, მოსავლიანობა მცირდება და ვაშლის განვითარება უარესდება. იგი იძლევა სუსტ აღმონაცენს,

ცუდად იზამთრებს. რამდენიმე წლის განმავლობაში ძლიერი დაავადებისას, მცენარე შეიძლება დაიღუპოს კიდევ.

დაავადების გავრცელების ხელშემწყობი პირობებია მშრალი, ცხელი ამინდი, განსაკუთრებით ვეგეტაციის პერიოდის დასაწყისში. განვითარების ოპტიმალური ტემპერატურა: 15-25°C

ჰერის ოპტიმალური შეფარდებითი ტენიანობა: 70-90%.

საქართველოს ბიომრავალფეროვნება

საქართველოს ფრინველთა სამყარო საკმაოდ მრავალფეროვნანია. საქართველოს ტერიტორიაზე ფართოდაა წარმოდგენილი როგორც ენდემური, ისე სხვადასხვა ქვეყნისთვის დამახასიათებელი სახეობები

მოლურჯო წიწვნივა (წიწკანა) (PARUS CAERULEUS)

მოლურჯო წიწვნივას სხეულის სიგრძე შეადგენს 10-12 სმ-ს. იგი შეფერილობით დიდ წიწვნივას ჰგავს. მისი სხეულის ქვედა ნაწილი ყვითელი, ზედა კი მოლურჯო-მომწვანოა. თუმცა, დიდ წიწვნივასთან შედარებით, იგი მცირე ზომისაა და მოთეთრო თავი აქვს, რომლის ზედა ნაწილი ცისფერია, თვალზე გამავალი ვიწრო ზოლი კი, შავი ფერისაა.

ახალგაზრდა წიწკანა შედარებით ბაცია და მოყვითალო ლოყები აქვს.

მოლურჯო წიწვნივა ბუდეს ხის ფუღუროში იკეთებს. იგი წელიწადში ორჯერ მრავლდება. პირველად - აპრილის დასაწყისში, მეორედ - მაისის ბოლოს. დებს 9-13 კვერცხს.

წიწვნივას ჰაბიტატია სხვადასხვა ტიპის ტყეები და იკვებება მწერებითა და მათი ლარვებით.

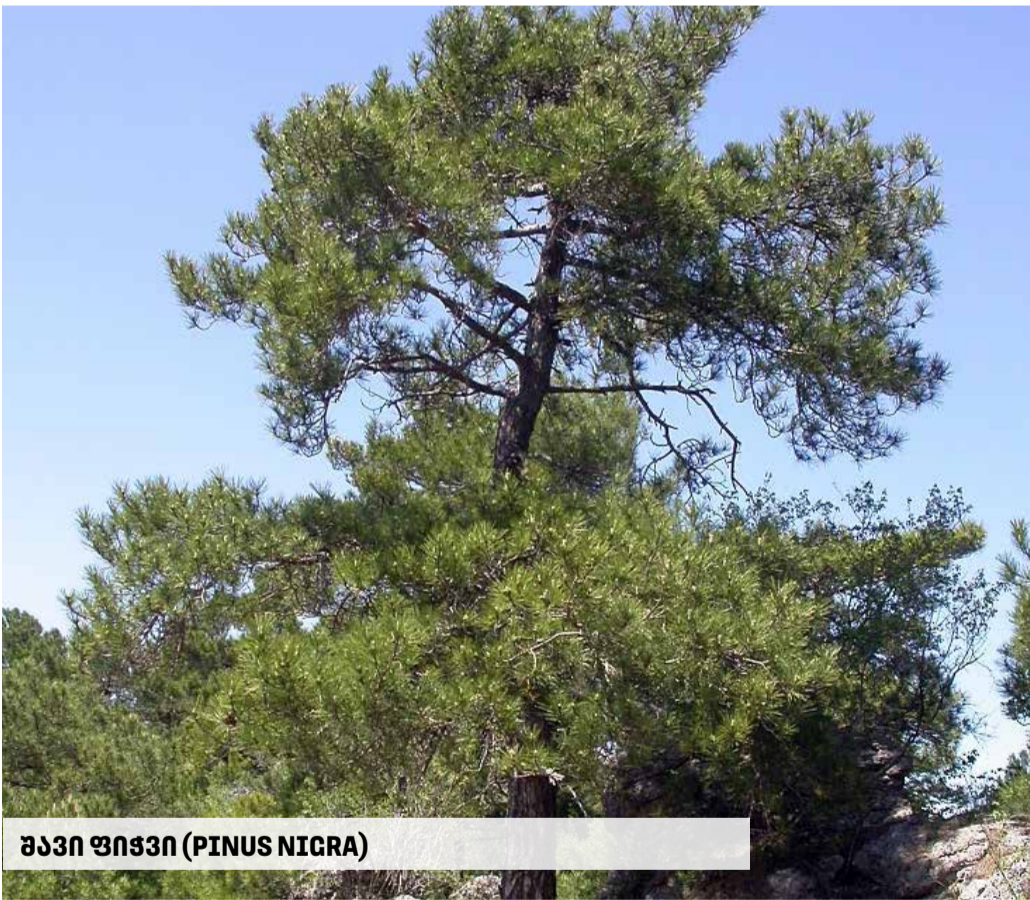
დიდი ყარაულა (წყლის ბულა) - BOTAURUS STELLARIS

დიდი ყარაულასთვის (წყლის ბულა) დამახასიათებელია სხეულის მოყვითალო-მოყავისფრო შეფერილობა ხშირი წიწვლებითა და ზოლებით. მას აქვს გრძელი კისერი და ფეხები. ამასთან, ყველა სხვა ყანჩის მსგავსად, ფრენისას კისერი S-ისებურად მოხრილი აქვს, გრძელი ფეხები კი - გაჭიმული.

დიდი ყარაულა ბინადრობს დაჭაობებული მდელოების, მდინარეებისა და ტბების ლელიან სანაპიროებზე. იგი იკვებება თევზებით, ამფიბიებით, ქვეწარმავლებითა და მღრღნელებით.

ყარაულა ბუდეს იკეთებს კორდზე, მცენარეებს შორის. 3-5 კვერცხს აპრილის შუა რიცხვებიდან მაისის დასაწყისამდე დებს.

საქართველო ასევე მდიდარია მცენარეებით, რომლის გავრცელების თავისებურებასა და მრავალფეროვნებას განაპირობებს ეკოლოგიური პირობები, ჰავისა და რელიეფის ნაირგვარობა, გეოლოგიური აგებულება, გეობოგრაფიული მდებარეობა და სხვა. საქართველოში მრავლადაა როგორც ენდემური და რელიქტური, ასევე ადვანტური სახეობის ბუნებრივი და კულტურული მცენარეები. საქართველოს მცენარეული საფარის 380-მდე სახეობა ენდემური წარმოშობისაა, ამასთან, ზოგიერთი მათგანი რელიქტურ მცენარეებად მიიკუთვნება

შავი ფიჭვი (PINUS NIGRA)

შავი ფიჭვი (Pinus nigra) ტანმალალი 40 მ-მდე სიმაღლის ხეა. შავი ფიჭვის ვარჯს პირამიდული ფორმა აქვს, ღერო კი, დაფარულია მუქი შეფერილობის ქერქით.

დაგებზე. ის ჩრდილის ამტანი მცენარეა. რაც შეეხება მერქანს, შედგება წითელი გულისა და თეთრი ცილისგან. მის დამოკლებულ ტოტზე წყვილი, 8-14 სმ სიგრძის, მაგარი და მკვრივი წიწვი ვითარდება.

მცენარე იზრდება მთის შუა სარტყლიდან სუბ-ალპურ სარტყლამდე. საქართველოში ცნობილია აჭარაში, თრიალეთსა და კახეთში.

შავი ფიჭვი ბუნებრივად გავრცელებულია კავკასიაში, მცირე აზიაში, ირანსა და ხმელთაშუა ზღვის განაპირა რაიონებში.

შავი ფიჭვი ძლიერ შემგუბებულია ნიადაგის მიმართ. მცენარე იზრდება მშრალ და ქვიშნარ ნია-

მოლოზანა (VIBURNUM ORIENTALE)

ბუჩქი მოლოზანა 2 მ-მდე სიმაღლის მცენარეა. მას, ზედა ნაწილში, 3-ნაკვეთიანი კვერცხისებრი ფოთლები და ნორჩი ყლორტები აქვს, რომლებიც გაბნეული ბუნვითაა მოფენილი. მცენარის თეთრი დაბრისებრი ყვავილები შეკრებილია ფარისებრ ყვავილებად. ნაყოფი წითელია, ოვალური და შეიცავს მცირე რაოდენობით წვესა და ფქვილოვან რბილობს.

მოლოზანა იზრდება მთის ქვედა და შუა სარტყლების ტყეებში. გავრცელებულია, ძირითადად, დასავლეთ საქართველოში. გავრცელების საერთო არეალი მოიცავს სამხრეთ კავკასიასა და მცირე აზიას.

